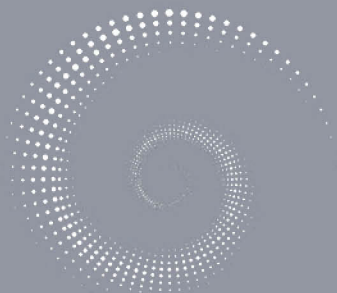

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Ερμηνεία κατ' άρθρο

Άρθρο 9Α

ΦΕΡΕΝΙΚΗ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ – ΚΟΥΤΝΑΤΖΗ

Ηλεκτρονική έκδοση

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΣΠ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ, Ξ. ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ, Γ. ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ιανουάριος 2023

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
WATCH.GR

Άρθρο 9Α

Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.

ΦΕΡΕΝΙΚΗ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ – ΚΟΥΤΝΑΤΖΗ

ΕΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε., *Προσωπικά Δεδομένα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016· Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε., *Σταθμίσεις συμφερόντων και νομοθετικές επιλογές στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ)*, ΔΙΤΕ, 2021· Ανθόπουλος Χ., *Το δικαίωμα στη δημόσια ανωνυμία. Προστασία προσωπικών δεδομένων και ελευθερία του συνέρχεσθαι και ηλεκτρονικός έλεγχος των δημοσίων υπαίθριων συναθροίσεων*, ΕφημΔΔ, 2007· Ανθόπουλος Χ., *Προστασία προσωπικών δεδομένων και ελευθερία της πληροφόρησης. Στο περιθώριο της 3545/2002 του ΣτΕ*, ΔτΑ· Ανθόπουλος Χ., *Προσωπικά δεδομένα και δικαιώματα*, Έθνος, 18.01.2017, διαθέσιμο στο [link](#)· Αρμαμέντος Π./Σωτηρόπουλος Β., *Προσωπικά Δεδομένα*, Ερμηνεία Ν. 2472/1997, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2005· Βαρβέρης Α., *Τεχνικά και οργανωτικά θέματα – η «υποχρεωτική» τοποθέτηση Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων*, ΕφημΔΔ, 2017· Βλαχόπουλος Σ., *Διαφάνεια της κρατικής δράσης & Προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007· Βλαχόπουλος Σ., «Πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα», σε Λ. Κοτσαλής (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα, Ανάλυση-Σχόλια Εφαρμογή*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016· Βογιατζής Π., *Ne bis in idem και τεκμήριο αθωότητας από την ποινική στη διοικητική δίκη: ζητήματα συμβατότητας μεταξύ του ΕΔΔΑ και του Συμβουλίου της Επικρατείας*, ΘΠΔΔ, 6/2015· Γιαννόπουλος Γ., *Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: Οι νέες υποχρεώσεις και η ευθύνη του Υπευθύνου Επεξεργασίας*, ΕφημΔΔ, 2017· Γιαννόπουλος Γ., «Υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας», σε Λ. Κοτσαλής/Κ. Μενουδάκος, *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων (GDPR), Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή*, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2021· Γέροντας Α., *Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002· Δελλής Γ., *Για μία αποτελεσματική δημόσια προστασία των προσωπικών δεδομένων: ο «θαυμαστός καινούργιος κόσμος» του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016*, ΕφημΔΔ, 2017· Δόνος Π., «Τεχνολογική διακινδύνευση και προστασία προσωπικών δεδομένων», σε *Νέες τεχνολογίες και συνταγματικά δικαιώματα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004· Ζερβογιάννη Ε., «Προστασία δεδομένων νομικών προσώπων», σε *Τιμητικό Τόμο Μιχαήλ Σταθόπουλου*, τ. Ι, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2010· Ηλιάδου Α., «Η

συνταγματική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», σε Λ. Κοτσαλής (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016· Ιγγλεζάκης Ι., *Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003· Ιγγλεζάκης Ι., *Το δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη και οι περιορισμοί του*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014· Καμτσίδου Ι., «Θεσμικές και πολιτικές Διαστάσεις των Ανεξαρτήτων Αρχών», σε Φ. Κοζύρης/Σ. Μεγγλίδου (επιμ.), *Η «Ανεξαρτησία» των ανεξαρτήτων αρχών*, Πρακτικά Ημερίδας 29 Οκτωβρίου 2002, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003· Κανελλοπούλου-Μπότη Μ., *Προσωπικά δεδομένα και Υπηρεσίες Πληροφόρησης*, ΔιΜΕΕ, 2008· Καρδασιάδου Ζ., «Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υγείας από τους φορείς υπηρεσιών υγείας και κοινωνικοασφαλιστικών παροχών», σε Ένωση Ελλήνων Νομικών e-Θέμις (επιμ.), *Το δίκαιο στην ψηφιακή εποχή*, 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο e-Θέμις, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012· Κατραμάδος Δ., *Η προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Ν. 2472/1997)*, Δικλείδα ασφαλείας ή κερκόποτρα για την κατάλυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη, ΔτΑ, 1999· Κοντιάδης Ξ., *Ο νέος συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001*, 2002, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002· Κτιστάκη Σ., *Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων. Η δομή και η λειτουργία της στη Γαλλία και την Ελλάδα*, ΔτΑ, 1999· Λαζαράκος Γ., *Οι Ανεξάρτητες Αρχές, Ο ρόλος και η σημασία τους στην ελληνική έννομη τάξη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2010· Λαζαράκος Γ., *Ο θεσμός του υπεύθυνου προστασίας προσωπικών δεδομένων (Data Protection Officer) στο νέο νομοθετικό πλαίσιο των προσωπικών δεδομένων μετά την υιοθέτηση του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016*, Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου, 2016· Λαζαράκος Γ., «Ιδιωτικός Βίος», σε Σ. Βλαχόπουλος (επιμ.), *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017· Λαζαράτος Π., «Δικαίωμα ακροάσεως ενώπιον των διοικητικών αρχών και περιεχόμενο του ένδικου βοηθήματος ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων-Με αφορμή τη ΣτΕ 5711/1995», σε Π. Λαζαράτος, *Μελέτες, Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2013· Μάνεσης Α., *Ατομικές Ελευθερίες α΄*, Εκδοτικός Οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1981· Μαντζούφας Π., *Συνταγματική προστασία των δικαιωμάτων στην κοινωνία της διακινδύνευσης*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006· Μαυριάς Κ., *Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1982· Μαυριάς Κ., *Προστασία στατιστικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*, ΔτΑ, 2000· Μήτρου Λ., «Ο θεσμικός έλεγχος της προστασίας προσωπικών πληροφοριών», σε Ελληνική Εταιρεία Επιστημόνων Πληροφορικής και Υπολογιστών (ΕΠΥ), *Ασφάλεια Πληροφοριών-Τεχνικά, Νομικά και Κοινωνικά Θέματα*, 1996· Μήτρου Λ., *Το Νέο Σύνταγμα, Πρακτικά Συνεδρίου για το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 1975/1986/2001*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2001· Μήτρου Λ., «Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», σε Φ. Κοζύρης/Σ. Μεγγλίδου (επιμ.), *Η «Ανεξαρτησία» των ανεξαρτήτων αρχών, Πρακτικά Ημερίδας 29 Οκτωβρίου 2002*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003· Μήτρου Λ., «Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η νομολογία του ΣτΕ», σε *Τιμ. Τόμ. 75 χρόνων του ΣτΕ*, 2004· Μήτρου Λ., «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», σε Φ. Σπυρόπουλος/Ξ. Κοντιάδης/Χ. Ανθόπουλος/Γ. Γεραπετρίτης, *Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2017· Μήτρου Λ., *Ο γενικός κανονισμός προστασίας προσωπικών δεδομένων*,

Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2017· Μήτρου Λ., *Η «ακτινογραφία» του GDPR: Τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και τα προβλήματα προσαρμογής*, CNN, 25.05.2018, διαθέσιμο σε [link](#)· Μήτρου Λ., *Η «ρύθμιση» της Τεχνητής Νοημοσύνης ή το δίλημμα του Collingridge*, Εισήγηση σε 4η SciFY Academy 2020 με θέμα: «Τεχνητή Νοημοσύνη: Ηθική & Θεσμικό Πλαίσιο» σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος», 06.02.2020, διαθέσιμο σε [link](#)· Μήτρου Λ., *Η ρύθμιση της τεχνητής νοημοσύνης*, Τα Νέα, 29.01.2022, διαθέσιμο σε [link](#)· Μίτλεπτον Φ., «Προστασία δεδομένων υγείας: γενική επισκόπηση & πρακτικά ζητήματα», σε *Πρακτικά/Συνέδριο για τα 15 χρόνια λειτουργίας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα*, Αθήνα, 23-24.05.2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Αρχής· Μίτλεπτον Φ., «Η έννοια των προσωπικών δεδομένων», σε Λ. Κοτσάλης (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016· Μουστάκας Μ., *Η αρχή ne bis in idem και το ελληνικό διοικητικό δίκαιο, Το αβέβαιο μέλλον μιας [κάποτε] πολλά υποσχόμενης αρχής*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2018· Παναγοπούλου Φ., «Ζητήματα συνταγματικότητας των ανεξαρτήτων αρχών στις Η.Π.Α.-Οι προεκτάσεις τους στην ελληνική έννομη τάξη», σε Εταιρεία Διοικητικών Μελετών *Πεπραγμένα 1992-2003*, Αθήνα, 2004· Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Φ., *Περί της αξίας της ανθρώπινης αξίας*, ΕφημΔΔ, 2010· Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Φ., *Ηλίστα Λαγκάρντ και τα όρια της ελευθερίας του τύπου*, ΕφημΔΔ, 2012· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Το δικαίωμα στη λήθη στην εποχή της αβάσταχτης μνήμης: Σκέψεις αναφορικά με την Πρόταση Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων*, ΕφημΔΔ, 2012· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Περί της οικιακής χρήσεως των προσωπικών δεδομένων*, ΕφημΔΔ, 2013· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Χορήγηση δεδομένων υγείας με άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ): μια θεσμική αποτίμηση*, ΕφημΔΔ, 2015· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Η εξέλιξη του δικαιώματος στη λήθη (περί λήθης της λήθης)*, ΕφημΔΔ, 2016· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Περί του τρόπου επιλογής των μελών των ανεξαρτήτων αρχών*, ΕφΔΔ, 2016· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Η συνταγματικώς κατοχυρωμένη προστασία επί των αδειοδοτικών αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) προς χορήγηση δεδομένων*, ΔιΔικ, 2017· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων 679/2016/ΕΕ*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2017· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: μια κριτική ηθικο-συνταγματική αποτίμηση ένα χρόνο μετά από τη θέση του σε εφαρμογή*, ΕφημΔΔ, 2019· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Συνταγματικές προεκτάσεις των μηχανισμών διευρύνσεως της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πέραν της ΕΕ: Εξωεδαφική εφαρμογή του ΓΚΠΔ και διασυνοριακή διαβίβαση δεδομένων*, ΔιΜΕΕ, 2019· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Η προστασία προσωπικών δεδομένων σε περίοδο πανδημίας*, ΤοΣ, 2019· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Η ψηφιακή ικνηλάτηση σε περίοδο πανδημίας*, ΕφΔΔ, 2020· Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ., *Περί της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού σε περίοδο πανδημίας: Μια συνταγματο-ηθική θεώρηση*, e-Πολιτεία, Αθήνα, 2021, διαθέσιμο σε [link](#)· Παπαδημητρίου Γ., «Συμπερασματικές Παρατηρήσεις», σε Φ. Ι. Κοζύρης/Σ. Μεγγλίδου (επιμ.), *Η «Ανεξαρτησία» των ανεξαρτήτων αρχών*, Πρακτικά Ημερίδας 29 Οκτωβρίου 2002, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003· Πρωτοπαπαδάκης Ε., «Προσωπικά Δεδομένα: Μια ηθική

προσέγγιση», σε Λ. Κοτσαλής (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα, Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2016· Πρωτοπαπαδάκης Ε./Κατάρτη Μ., «Τα δεδομένα υγείας ως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα: Υπάρχει καθήκον κοινοποίησης;», σε Μ. Κανελλοπούλου-Μπότη/Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή (επιμ.), *Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα υγείας-Γενετικά δεδομένα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2019· Ραΐκος Α., *Συνταγματικό Δίκαιο, Θεμελιώδη Δικαιώματα*, 5η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2018· Σακελλαρίου Ν.: «Ο έλεγχος των πράξεων της ΑΠΔΠΧ από το Συμβούλιο της Επικρατείας», σε *Πρακτικά/Συνέδριο για τα 15 χρόνια λειτουργίας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα*, Αθήνα, 23-24.05.2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Αρχής· Σπηλιωτόπουλος Ε., *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, 13η έκδοση, Τόμος 1ος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2010· Στρατηλάτης Κ., *Η ειδική αποστολή της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα*, ΔτΑ, 2004· Σωτηρόπουλος Β., *Η συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006· Τσακουράκης Σ., *Έχουμε δικαίωμα απόκρυψης των πληροφοριών που μας αφορούν;*, 25.03.2013, διαθέσιμο σε [link](#)· Τσεβάς Α., *Προσωπικά δεδομένα και μέσα ενημέρωσης*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2010· Τσόλιας Γ., «Υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας», σε Λ. Κοτσαλής/Κ. Μενουδάκος, *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων (GDPR), Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή*, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2021· Χρήστου Β., *Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, Θεμελίωση, Ερμηνεία, Προοπτικές*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2017· Χριστοδούλου Κ., *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013 (παραπέμπονται σκέψεις που δεν υπάρχουν στη νέα έκδοση)· Χριστοδούλου Κ., *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020· Χρυσόγονος Κ., *Οι ανεξάρτητες αρχές στο Σχέδιο της Επιτροπής Αναθεώρησης*, ΤοΣ, 2000· Χρυσόγονος Κ./Βλαχόπουλος Σ., *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017· Ψαρούδα-Μπενάκη Α., «Οι ανεξάρτητες αρχές στο πολιτειακό σύστημα», σε Ν. Φραγκάκης (επιμ.), *Οι ανεξάρτητες αρχές στη σύγχρονη δημοκρατία*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2008· Albrecht P., *How the GDPR Will Change the World*, EDPL 2016· De Hert P./Gutwirth S., *Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στη νομολογία του Στρασβούργου και του Λουξεμβούργου: συνταγματοποίηση σε δράση*, Μετάφραση-Επιμέλεια Ε. Παπακωνσταντίνου, ΕφημΔΔ, 2010· Franck L., «Art. 12», σε P. Gola (επιμ.), *Datenschutz-Grundverordnung Kommentar*, C.H. Beck, München, 2017· Heckmann D./Paschke A., «Art. 12», σε E. Ehmann/M. Selmayr (επιμ.), *Datenschutz-Grundverordnung Kommentar*, C.H. Beck Verlag, München, 2017· Kranenborg H., *Google and the Right to be Forgotten*, *European Data Protection Law Review*, 2015· Schweda S., *Hamburg Court of Appeal Obliges Pres Archive Operator to Prevent Name Search in Archived Articles*, *European Data Protection Law Review*, 2015· Schweda S., *Right to Be Forgotten, Also Applies to Online News Archive, Supreme Court Rules*, *European Data Protection Law Review*, 2015.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Συνταγματική διάπλωση του δικαιώματος προστασίας προσωπικών δεδομένων	6
II. Διεθνής και εθνική νομοθεσία	9
1. Η Σύμβαση Εφαρμογής της Συνθήκης του Schengen	9
Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων 679/2016/ΕΕ (ΓΚΠΔ)	10
Α. Γενικά	10
Β. Οι βασικές καινοτομίες του ΓΚΠΔ	11
α. Η ενίσχυση των δικαιωμάτων των πολιτών	11
i. Δικαίωμα ενημερώσεως (αρχή της διαφάνειας)	11
ii. Δικαίωμα διαγραφής (δικαίωμα στη λήθη)	12
iii. Δικαίωμα στη φορητότητα	12
iv. Δικαίωμα στην ανθρώπινη παρέμβαση	13
v. Ενίσχυση της παιδικής προστασίας	13
β. Η ενίσχυση των υποχρεώσεων του υπευθύνου επεξεργασίας	14
i. Κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα	14
ii. Δημιουργία κατά το σχεδιασμό (privacy by design) και εξ ορισμού κατάλληλης δομής (privacy by default)	14
iii. Υποχρέωση ενημερώσεως εποπτικής αρχής και υποκειμένου δεδομένων	14
iv. Κατάρτιση μελέτης εκτιμήσεως επιπτώσεων	14
v. Κατάρτιση πολιτικής ασφαλείας και κωδίκων δεοντολογίας	15
vi. Τήρηση αρχείων δραστηριοτήτων	15
vii. Ορισμός Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων	15
γ. Αρχή της λογοδοσίας	16
δ. Εξωεδαφική εφαρμογή	17
3. Η Οδηγία 680/2016/ΕΕ	17
4. Περαιτέρω διεθνής κατοχύρωση	18
5. Ο ν. 4624/2019	18
6. Ο ν. 3471/2006	18
III. Η έννοια των προσωπικών δεδομένων	19
IV. Η φύση του δικαιώματος	20
V. Τα βασικά χαρακτηριστικά του δικαιώματος	22
VI. Φορείς και αποδέκτες του δικαιώματος	23
VII. Σύσταση και λειτουργία ανεξάρτητης αρχής για την προστασία του δικαιώματος	25
1. Η συνταγματική και νομοθετική κατοχύρωση της Αρχής	25
2. Λόγος συστάσεως της Αρχής	26
3. Οι αρμοδιότητες της Αρχής	27
4. Έλεγχος δικαστικών αρχών από την Αρχή	29
5. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος	32
6. Το ζήτημα της συμμετοχής Ανωτάτων Δικαστικών ως Προέδρου και Αντιπροέδρου	34
7. Προβληματισμός ικανοποίησης δικαιωμάτων δύο ταχυτήτων	35
8. Το ζήτημα της συγχωνεύσεως της ΑΠΔΠΧ με την ΑΔΑΕ	38

9. Η θέση της Αρχής στη διοικητική πυραμίδα και η υπαγωγή της στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας	38
10. Ο δικαστικός έλεγχος των πράξεων της Αρχής	41
VIII. Νομολογιακή διάπλωση του δικαιώματος	44
1. ΕΔΔΑ	44
2. ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ)	47
3. Ελληνικά δικαστήρια	50
IX. Σύγκρουση με περαιτέρω δικαιώματα	51
X. Επίλογος	52

I. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

- 1 Το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων κατοχυρώνεται στο άρθρο 9Α Σ. Έτσι, παράλληλα με την προστασία της ιδιωτικής ζωής που διατρανώνεται στο άρθρο 9 παρ. 1 Σ., το Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 9Α, μετά από την αναθεώρηση του 2001, ότι καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως ο νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή που συγκροτείται και λειτουργεί όπως ο νόμος ορίζει.
- 2 Το δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων έχει διαφορετικό χαρακτήρα από την υποχρέωση προστασίας που υπέχει το κράτος ως προς τα άλλα δικαιώματα, σύμφωνα με το άρθρο 25 Σ. και δεν αποτελεί απλή εξειδίκευση της αποφάσεως αυτής¹. Σημειώνεται ότι και πριν από τη ρητή συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος προστασίας δεδομένων η εν λόγω προστασία βρισκόταν υπό τη σκέπη γενικότερων διατάξεων, όπως αυτής του άρθρου 9 παρ. 1 ή του 5 παρ. 1 Σ.² ή του συνδυασμού και των δύο σε συνάρτηση ενίοτε με την προστασία της ανθρώπινης αξίας (άρθρο 2 παρ. 1 Σ.). Ο αναθεωρητικός νομοθέτης του 2001 προτίμησε τη θετική συνταγματική κατοχύρωση ενός νέου, ιδιαίτερου³ θεμελιώδους

¹ Βλ. Α. Τσεβά, *Προσωπικά δεδομένα και μέσα ενημέρωσης*, 2010, σελ. 82.

² Βλ. Κ. Χρυσόγονο/Σ. Βλαχόπουλο, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, 2017, σελ. 249· Σ. Βλαχόπουλο, *Διαφάνεια της κρατικής δράσης & Προστασία προσωπικών δεδομένων. Τα όρια μεταξύ αποκάλυψης και απόκρυψης στην εκτελεστική εξουσία*, 2007, σελ. 58 επ.

³ Βλ. Κ. Στρατηλάτη, *Η ειδική αποστολή της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα*, ΔτΑ, 2004, σελ. 563.

δικαιώματος από την «επιχειρηματολογική» θεμελίωσή του⁴. Προ της συνταγματικής αναθεωρήσεως, η συνταγματική θεμελίωση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων απέρρεε μερικώς (στο κομμάτι μόνον της προστασίας δεδομένων στον τηλεπικοινωνιακό τομέα και τις ταχυδρομικές υπηρεσίες) και από το απόρρητο της επικοινωνίας βάσει του άρθρου 19 Σ.⁵ Η σύνδεση της προστασίας προσωπικών δεδομένων με την προστασία του ιδιωτικού βίου⁶ ήταν εύλογη, καθώς ο ιδιωτικός βίος εμπεριέχει την πληροφοριακή ιδιωτικότητα, χωρίς όμως να περιορίζεται σε αυτή⁷. Η συσχέτιση του δικαιώματος με την προστασία της προσωπικότητας, κατά το άρθρο 5 παρ. 1 Σ., υποδηλώνει ότι η προστασία της προσωπικότητας ενέχει την εγγύηση αυτόνομης αποφάσεως του ατόμου για τη δημόσια και ιδιωτική παρουσία και εικόνα του⁸. Σημειώνεται, πάντως, ότι το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων δεν επαναλαμβάνει την προστασία της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής, αλλά έχει αυτοτελή αξία, δεδομένου ότι προστατεύει κατά κύριο λόγο μια πτυχή της προσωπικότητας που ετέθη υπό διακινδύνευση ένεκα της τεχνολογίας⁹. Εξ ου και το άρθρο 9^Α Σ. εστιάζει ιδίως στα ηλεκτρονικά μέσα. Τέλος, η προστασία προσωπικών δεδομένων ανάγεται και στην προστασία της ανθρώπινης αξίας σε περιπτώσεις που η καταγραφή προσωπικών δεδομένων γίνεται άδηλα, με σκοπό τη χειραγώγηση του ατόμου κατά τρόπο που το άτομο καθίσταται απλό μέσο για την ικανοποίηση άλλων σκοπών και μετατρέπεται από υποκείμενο σε αντικείμενο. Υπό αυτή την έννοια, η αξία του ανθρώπου παραβιάζεται κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων σε κατάφωρες περιπτώσεις που η επεξεργασία των δεδομένων οδηγεί στη χειραγώγησή του¹⁰. Το νέο άρθρο, που δεν αποτελεί μια άσκοπη επιβεβαιωτικού χαρακτήρα διακήρυξη¹¹, κατοχυρώνει το λεγόμενο δικαίωμα της πληροφορικής αυτοδιαθέσεως ή πληροφοριακού αυτοπροσδιορισμού ή αυτοκαθορισμού του ατόμου. Με διαφορετική διατύπωση, το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων συνίσταται

⁴ Βλ. Χ. Ανθόπουλο, *Προστασία προσωπικών δεδομένων και ελευθερία της πληροφόρησης. Στο περιθώριο της 3545/2002 του ΣτΕ*, ΔτΑ, σελ. 521.

⁵ Βλ. Β. Σωτηρόπουλο, *Η συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων*, 2006, σελ. 50.

⁶ Για το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο, βλ. Κ. Μαυριά, *Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου*, 1982, σελ. 21 επ.

⁷ Βλ. Α. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», σε Φ. Σπυρόπουλος/Ξ. Κοντιάδης/Χ. Ανθόπουλος/Γ. Γεραπετρίτης, *Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία*, 2017, σελ. 216.

⁸ *Ibidem*, αρ. περιθ. 3, σελ. 216.

⁹ Βλ. Β. Χρήστου, *Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, θεμελίωση, Ερμηνεία, Προοπτικές*, 2017, σελ. 2.

¹⁰ Πρβλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Περί της αξίας της ανθρώπινης αξίας*, ΕφημΔΔ, 2010, σελ. 742.

¹¹ Βλ. Α. Ηλιάδου, «Η συνταγματική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», σε Λ. Κοτσαλής (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα*, 2016, σελ. 25.

στο δικαίωμα κάθε ανθρώπου να μην καθίσταται πληροφοριακό αντικείμενο και να συμπροσδιορίζει ο ίδιος ποιες πληροφορίες που τον αφορούν θα καταστούν γνωστές στο περιβάλλον¹². Το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων δεν προστατεύει, πάντως, το αγαθό της πληροφορίας, αλλά την ελευθερία και αυτονομία του ατόμου¹³. Ως εκ τούτου, προστατευτέο αγαθό δεν είναι τα δεδομένα, αλλά το άτομο¹⁴.

- 3 Η εισαγωγή ιδιαίτερης διατάξεως για την προστασία προσωπικών δεδομένων και η προτίμηση του συντακτικού νομοθέτη της μη φιλοξενίας του δικαιώματος σε ένα πλέγμα συνταγματικών διατάξεων φανερώνει την ιδιαίτερη και αυτοτελή αξία της προστασίας προσωπικών δεδομένων¹⁵. Και αυτό, καθώς το άρθρο αυτό προέκυψε ως απάντηση στη δυνατότητα καταγραφής της προσωπικότητας του ατόμου από τα ποικίλα μέσα που προσφέρει η ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων. Είναι γεγονός ότι η χρήση ηλεκτρονικών μέσων επεξεργασίας των πληροφοριών περιορίζει τις δυνατότητες πληροφοριακού αυτοκαθορισμού¹⁶. Σκοπός του άρθρου 9Α Σ., πέρα από την τυποποίηση ενός υπάρχοντος δικαιώματος¹⁷, είναι η με τον καλύτερο δυνατό τρόπο κατοχύρωση της σημασίας που έχει η περιοριστική χρήση των προσωπικών δεδομένων σε μια ραγδαίως τεχνολογικά αναπτυσσόμενη κοινωνία¹⁸. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν οδηγεί στη δίχως άλλο απαγόρευση της συλλογής, επεξεργασίας και χρήσεώς τους, αλλά υποχρεώνει τον κοινό νομοθέτη να καθιερώσει ένα περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο, εντός του οποίου καθίσταται θεμιτή η συλλογή, επεξεργασία και χρήση των δεδομένων¹⁹. Η ανάγκη προστασίας της ιδιωτικής ζωής καθίσταται επιτακτική στη σύγχρονη περίοδο ηλεκτρονικής διακινδυνεύσεως²⁰. Πρόκειται εν τούτοις πράγμασι για ένα ατομικό-αμυντικό δικαίωμα²¹, που θεμελιώνει πρωτίστως αξίωση αποχής από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση των προσωπικών

¹² Βλ. Α. Μήτρου, *Το Νέο Σύνταγμα, Πρακτικά Συνεδρίου για το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 1975/1986/2001*, 2001, σελ. 84.

¹³ Βλ. Β. Χρήστου, *Το δικαίωμα στην προστασία*, ό.π., σελ. 1.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Βλ. Α. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», ό.π., αρ. περιθ. 6, σελ. 217.

¹⁶ Βλ. Α. Γέροντα, *Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων*, 2002, σελ. 93.

¹⁷ Βλ. Α. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», ό.π., σελ. 215.

¹⁸ Βλ. Α. Μήτρου, *Το Νέο Σύνταγμα*, ό.π., σελ. 90.

¹⁹ Βλ. Κ. Χρυσόγονο/Σ. Βλαχόπουλο, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, ό.π., σελ. 252.

²⁰ Βλ. Π. Δόνο, «Τεχνολογική διακινδύνευση και προστασία προσωπικών δεδομένων», σε *Νέες τεχνολογίες και συνταγματικά δικαιώματα*, 2004, σελ. 23 επ.

²¹ Βλ. Κ. Χρυσόγονο/Σ. Βλαχόπουλο, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, ό.π., σελ. 252· Α. Μήτρου, «Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η νομολογία του ΣτΕ», σε *Τιμ. Τόμ. 75 χρόνων του ΣτΕ*, 2004, σελ. 346.

δεδομένων σε δύο επίπεδα²². Το πρώτο επίπεδο έγκειται στην απαγόρευση καταγραφής δεδομένων σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και το δεύτερο επίπεδο στο δικαίωμα αρνήσεως παροχής πληροφοριών για τον εαυτό μας²³.

II. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Η Σύμβαση Εφαρμογής της Συνθήκης του Schengen

4 Η καθιέρωση του θεσμικού ελέγχου προστασίας προσωπικών δεδομένων έχει την ιστορική της αφετηρία στη Σύμβαση Εφαρμογής της Συνθήκης του Schengen, η οποία θέσπισε στον χώρο εφαρμογής της έναν μηχανισμό προστασίας του πολίτη έναντι της ηλεκτρονικής συλλογής, επεξεργασίας και διαβιβάσεως προσωπικών δεδομένων που τον αφορούν και προορίζονται για σκοπούς αστυνομικής δράσεως²⁴. Με την αρχική Συμφωνία που υπογράφηκε στις 14 Ιουνίου 1985, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο συμφώνησαν την προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορά τους καθώς και τη θέσπιση καθεστώτος ελεύθερης κυκλοφορίας όλων των υπηκόων των χωρών οι οποίες την έχουν υπογράψει, των άλλων χωρών της ΕΕ ή τρίτων χωρών. Η Σύμβαση συμπληρώνει τη συμφωνία και καθορίζει τις προϋποθέσεις εφαρμογής και τις εγγυήσεις για την υλοποίηση ενός χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Υπογράφηκε από τις εν λόγω 5 χώρες στις 19 Ιουνίου 1990 και άρχισε να ισχύει από το 1995. Η Συμφωνία και η Σύμβαση καθώς και οι συναφείς συμφωνίες και κανόνες αποτελούν το επονομαζόμενο «κεκτημένο Schengen», το οποίο ενσωματώθηκε στο πλαίσιο της ΕΕ το 1999 και αποτελεί ενωσιακή νομοθεσία. Εν προκειμένω, η Σύμβαση προέβλεψε ένα σύστημα πληροφοριών Schengen ως αντίβαρο της καταργήσεως των διασυνοριακών ελέγχων στον χώρο αυτό²⁵. Η κατάργηση των συνοριακών ελέγχων προσέφερε στους πολίτες της ΕΕ το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και άρα τη δυνατότητα διαμονής, σπουδών, εργασίας και συνταξιοδοτήσεως οπουδήποτε στην ΕΕ. Οι τουρίστες και οι επιχειρήσεις μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τα δικαιώματα αυτά. Στο εν λόγω σύστημα έχουν πρόσβαση όλα τα συμβαλλόμενα κράτη με σκοπό την επίτευξη ταχύτατων ανταλλαγών πληροφοριών μεταξύ των αστυνομικών αρχών και των διαφόρων

²² Βλ. Γ. Λαζαράκο, «Ιδιωτικός Βίος», σε Σ. Βλαχόπουλος (επιμ.), *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, 2017, σελ. 249 επ.

²³ Βλ. Κ. Χρυσόγονο/Σ. Βλαχόπουλο, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, ό.π., σελ. 252.

²⁴ Βλ. Σ. Κτιστάκη, *Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων. Η δομή και η λειτουργία της στη Γαλλία και την Ελλάδα*, ΔτΑ, 1999, σ. 557.

²⁵ Ibidem.

κρατών μελών²⁶. Ο χώρος Schengen αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

2. Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων 679/2016/ΕΕ (ΓΚΠΔ)

Α. Γενικά

- 5 Πέραν από τη συνταγματική κατοχύρωση, το δικαίωμα στην προστασία προσωπικών δεδομένων συνιστά κοινοτική υποχρέωση αρχικά ενσωματώσεως της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 95/46/ΕΚ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και στη συνέχεια εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 679/2016/ΕΕ (ΓΚΠΔ). Συνάγεται, λοιπόν, ότι το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί να καταργηθεί με νόμο, διότι προβλέπεται τόσο σε συνταγματικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο. Σημειώνεται ότι κατά τον χρόνο θεσπίσεως της Οδηγίας 95/46/ΕΚ δεν ήταν αισθητός ακόμα στον νομοθέτη ο τεχνολογικός οργανισμός και με την πάροδο των χρόνων το κείμενο της Οδηγίας καθίστατο απαρχαιωμένο, καθώς δεν είχε διαβλέψει την ένταση της τεχνολογικής διακινδυνεύσεως. Χρειαζόταν ένα νέο νομοθέτημα πιο πρωτοποριακό και συμπεριληπτικό της τεχνολογίας.
- 6 Ο κοινοτικός νομοθέτης επέλεξε αρχικά τον «μανδύα» μιας Οδηγίας για την προστασία δεδομένων που θα έρχζε ενσωματώσεως στην εσωτερική έννομη τάξη με δυνατότητα αποκλίσεων. Το μοντέλο της Οδηγίας δεν πέτυχε, καθώς έθετε υπό διακινδύνευση την ενιαία εφαρμογή του δικαίου στα κράτη μέλη. Για τον λόγο αυτό, προκρίθηκε το ένδυμα ενός Κανονισμού που θα έχαιρε ενιαίας εφαρμογής. Δεν είναι τυχαία η επιλογή το τελικό κείμενο να λάβει το «ένδυμα» ενός Κανονισμού, που θα χαίρει άμεσης και συνακόλουθα ομοιόμορφης και πιο εναρμονισμένης εφαρμογής από τα κράτη μέλη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 288 Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρου 249 της ΣΕΚ), και όχι μιας Οδηγίας που θα απαιτεί την ενσωμάτωσή της από τα κράτη μέλη με νόμο. Ως εκ τούτου, δεν γίνεται πλέον κατ' αρχήν παραπομπή σε εθνικές διατάξεις. Στην ουσία, όμως, πρόκειται για έναν Κανονισμό με πολλά χαρακτηριστικά Οδηγίας, καθώς καταλείπεται η διακριτική ευχέρεια στον εθνικό νομοθέτη για υιοθέτηση συγκεκριμένων επιλογών μέσω ρητρών ευελιξίας²⁷, π.χ. όσον αφορά στη χορήγηση αδειών επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων (άρθρο 36 παρ. 5 ΓΚΠΔ). Βέβαια, η αναγνώριση μεγάλης διακριτικής ευχέρειας στα κράτη μέλη εγείρει την ανησυχία ότι θα πλήξει την ομοιόμορφη εφαρμογή του Κανονισμού λόγω

²⁶ Ibidem.

²⁷ Βλ. Λ. Μήτρου, *Ο γενικός κανονισμός προστασίας προσωπικών δεδομένων*, 2017, σελ. 36.

της δυνατότητας των κρατών μελών να προβαίνουν σε δικές τους επιλογές²⁸. Η μέχρι τούδε εμπειρία δεν επιβεβαιώνει τις όποιες διατυπωμένες ανησυχίες.

Β. Οι βασικές καινοτομίες του ΓΚΠΔ

Οι βασικές καινοτομίες του ΓΚΠΔ είναι:

α. Η ενίσχυση των δικαιωμάτων των πολιτών

Η σημαντικότερη προστιθέμενη αξία του Κανονισμού έγκειται στην ενίσχυση των δικαιωμάτων των πολιτών²⁹. Συνακόλουθα, ενισχύονται και οι υποχρεώσεις των υπευθύνων επεξεργασίας. Βασικό χαρακτηριστικό του είναι η ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΓΚΠΔ αναγνωρίζει νέα δικαιώματα, θετικοποιεί, αλλά και επικαιροποιεί–ανανεώνει υπάρχοντα δικαιώματα για τους πολίτες και ασπάζεται νέους μηχανισμούς αναφορικά με την προστασία των σχετικών δικαιωμάτων³⁰, μέσω της ενισχύσεως των υποχρεώσεων των υπευθύνων επεξεργασίας³¹, της θεσμοθέτησεως ενός νέου οργάνου, του υπευθύνου προστασίας δεδομένων³², και της επιβολής αυστηρών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβιάσεων³³.

ι. Δικαίωμα ενημερώσεως (αρχή της διαφάνειας)

Ο γενικός κατάλογος των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων έχει ως αφετηρία τη γενική αρχή της διαφάνειας κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ή ορθότερα τη διαφανή πολιτική ενημερώσεως με σκοπό τη διευκόλυνση της ασκήσεως των δικαιωμάτων εκ μέρους του υποκειμένου των δεδομένων³⁴, αλλά και

²⁸ Αντιθ. P. Albrecht, *How the GDPR Will Change the World*, EDPL, 2016, σελ. 287, σύμφωνα με τον οποίο, η επιλογή του Κανονισμού έναντι της Οδηγίας είναι επαναστατική και ο Κανονισμός καταλείπει μόνο εξειδικευμένες αρμοδιότητες στα κράτη μέλη.

²⁹ Βλ. διεξοδ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Τα νέα δικαιώματα για τους πολίτες βάσει του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων: μια πρώτη αποτίμηση και συνταγματική αξιολόγηση*, σελ. 81 επ.

³⁰ Βλ. διεξοδ. Γ. Δελλή, *Για μία αποτελεσματική δημόσια προστασία των προσωπικών δεδομένων: ο «θαυμαστός καινούργιος κόσμος» του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016*, ΕφημΔΔ, 2017, σελ. 7.

³¹ Βλ. διεξοδ. Γ. Γιαννόπουλο, *Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: Οι νέες υποχρεώσεις και η ευθύνη του Υπευθύνου Επεξεργασίας*, ΕφημΔΔ, 2017, σελ. 200.

³² Βλ. διεξοδ. Α. Βαρβέρη, *Τεχνικά και οργανωτικά θέματα – η «υποχρεωτική» τοποθέτηση Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων*, ΕφημΔΔ, 2017, σελ. 211.

³³ Συγκεκριμένα, τα πρόστιμα δύνανται να φτάσουν τα 20 εκατομμύρια ευρώ ή το 4% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο (άρθρο 83 παρ. 5 ΓΚΠΔ).

³⁴ Βλ. L. Franck, «Art. 12», σε P. Gola (επιμ.), *Datenschutz-Grundverordnung Kommentar*, 2017, αρ. περιθ. 1.

την παροχή συγκαταθέσεως³⁵. Η αρχή αυτή αναφέρεται το πρώτον στο άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. α' και εξειδικεύεται στην αιτιολογική σκέψη 39, σύμφωνα με την οποία, κάθε πληροφορία και ανακοίνωση σχετικά με την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμη και κατανοητή με σαφή και απλή γλώσσα, μη επιδεχόμενη παρερμηνείες³⁶.

ii. Δικαίωμα διαγραφής (δικαίωμα στη λήθη)

- 9 Ο Κανονισμός θετικοποιεί στο άρθρο 17 ένα προϋπάρχον δικαίωμα διαγραφής, το λεγόμενο δικαίωμα στη λήθη³⁷. Το δικαίωμα αυτό συνιστά απόρροια της γενικότερης ελευθερίας αναπότυξης της προσωπικότητας του ατόμου. Πρόκειται για το δικαίωμα του ατόμου να μπορεί να σβήσει από το διαδίκτυο πληροφορίες που αφενός δεν επιθυμεί και αφετέρου δεν είναι χρήσιμες για την πληροφόρηση του κοινού. Στην ουσία είναι ένα δικαίωμα διαμορφώσεως της ψηφιακής παρουσιάσεως, που δημιουργείται από την αναδίφηση σε σχετικές μηχανές αναζήτησεως³⁸. Το μέχρι τούδε διαμορφωμένο δικαίωμα συνίσταται στην απαλοιφή αποτελεσμάτων από τις μηχανές αναζήτησεως. Μεμονωμένα, επίσης, έχει αναγνωρισθεί δικαίωμα διαγραφής για διαδικτυακά αρχεία εφημερίδων³⁹.

iii. Δικαίωμα στη φορητότητα

- 10 Το σχετικό δικαίωμα συνίσταται, σύμφωνα με το άρθρο 20 ΓΚΠΔ, στη δυνατότητα του υποκειμένου των δεδομένων να λαμβάνει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν και που έχει παράσχει σε υπεύθυνο επεξεργασίας, σε δομημένο, κοινώς

³⁵ Βλ. D. Heckmann/A. Paschkee, «Art. 12», σε E. Ehmann/M. Selmayr (επιμ.), *Datenschutz-Grundverordnung Kommentar*, 2017, αρ. περιθ. 5.

³⁶ *Ibidem*, αρ. περιθ. 17.

³⁷ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Το δικαίωμα στη λήθη στην εποχή της αβάσταχτης μνήμης: Σκέψεις αναφορικά με την Πρόταση Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων*, ΕφημΔΔ, 2012, σελ. 264 επ.· *Idem*, *Η εξέλιξη του δικαιώματος στη λήθη (περί λήθης της λήθης)*, ΕφημΔΔ, 2016, σελ. 714 επ.· Για το δικαίωμα στη λήθη, βλ. επίσης I. Ιγγλεζάκη, *Το δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη και οι περιορισμοί του*, 2014, σελ. 23 επ.

³⁸ Βλ. H. Kranenborg, *Google and the Right to be Forgotten*, *European Data Protection Law Review*, 2015, σελ. 74.

³⁹ Βλ. Tribunal Supremo, No 345/2015, 13.10.2015 (Ανώτατο Δικαστήριο Ισπανίας). Βλ. ανάλυση της αποφάσεως από S. Schweda, *Right to Be Forgotten, Also Applies to Online News Archive*, *Supreme Court Rules*, *European Data Protection Law Review*, 2015, σελ. 301 επ.· Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Εφετείο του Αμβούργου), 7U 29/12, 07.07.2015, διαθέσιμο σε [link](#). Βλ. ανάλυση της αποφάσεως από S. Schweda, *Hamburg Court of Appeal Obliges Pres Archive Operator to Prevent Name Search in Archived Articles*, *European Data Protection Law Review*, 2015, σελ. 299 επ.

χρησιμοποιούμενο και αναγνώσιμο από μηχανήματα διαλειτουργικό μορφότυπο, και να τα διαβιβάζει σε άλλον υπεύθυνο επεξεργασίας όταν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διενεργείται με αυτοματοποιημένα μέσα. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας των δεδομένων θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν διαλειτουργικούς μορφότυπους που επιτρέπουν τη φορητότητα των δεδομένων.

iv. Δικαίωμα στην ανθρώπινη παρέμβαση

Σύμφωνα με τη σκέψη 71 του Προοιμίου και το άρθρο 22 ΓΚΠΔ, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να μην υπόκειται σε απόφαση, με την οποία αξιολογούνται προσωπικές πτυχές που το αφορούν, και η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα έναντι του προσώπου αυτού ή το επηρεάζει σημαντικά κατά ανάλογο τρόπο, λαμβανομένη αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, όπως η αυτόματη άρνηση επιγραμμικής αιτήσεως πιστώσεως ή πρακτικές ηλεκτρονικών προσλήψεων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. 11

v. Ενίσχυση της παιδικής προστασίας

Ένα σημαντικό επίτευγμα του Κανονισμού στο πεδίο των δικαιωμάτων είναι η ενίσχυση της προστασίας των παιδιών στο νέο περιβάλλον τεχνολογικής διακινδυνεύσεως. Η προστιθέμενη αξία του Κανονισμού στον τομέα της προστασίας της παιδικής ηλικίας συνίσταται στην απαίτηση στο άρθρο 8 της λήψεως ή εγκρίσεως της συγκαταθέσεως από τους ασκούντες τη γονική μέριμνα για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων παιδιών ηλικίας έως δεκαέξι ετών. Ο Κανονισμός αφήνει το περιθώριο στα κράτη μέλη να προβλέπουν δια νόμου μικρότερη ηλικία, όχι όμως κατώτερη των δεκατριών ετών. Ο Έλληνας νομοθέτης έχει επιλέξει την ηλικία των δεκαπέντε ετών⁴⁰. Αυτό που αξίζει προσοχής είναι η αναγνώριση της ευθύνης για τη λήψη της συγκαταθέσεως από τους ασκούντες τη γονική μέριμνα στον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο οποίος οφείλει να καταβάλλει εύλογες προσπάθειες για να επαληθεύσει ότι η συγκατάθεση παρέχεται ή εγκρίνεται από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα του παιδιού λαμβάνοντας υπ' όψιν τη διαθέσιμη τεχνολογία. 12

Η ιδέα της προστασίας της παιδικής ηλικίας αποτυπώνεται και στη νομολογία του ΕΔΔΑ (απόφαση *Marper v. United Kingdom*)⁴¹. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η διατήρηση των δεδομένων των μη καταδικασθέντων προσώπων θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα επιβλαβής στην περίπτωση ανηλίκων, δεδομένης της ιδιαίτερης καταστάσεώς τους και της σημασίας της αναπτύξεώς τους και της εντάξεώς τους στην κοινωνία. Το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των 13

⁴⁰ Άρθρο 21 παρ. 1 ν. 4624/2019.

⁴¹ ΕΔΔΑ, *S. and Marper v. UK*, 30562/2004, 30566/2004, 04.12.2008.

ανηλικών από τυχόν ζημία που θα μπορούσε να προκύψει από τη διατήρηση από τις αρχές των προσωπικών τους δεδομένων μετά την απαλλαγή από ποινικό αδίκημα.

β. Η ενίσχυση των υποχρεώσεων του υπευθύνου επεξεργασίας

- 14 Η ενίσχυση των δικαιωμάτων των πολιτών επιτυγχάνεται μέσω της επιβολής ενισχυμένων υποχρεώσεων στους υπευθύνους επεξεργασίας. Η επαυξημένη ευθύνη του υπευθύνου επεξεργασίας συνιστά καινοτομία του Κανονισμού. Σε αντίθεση με το προγενέστερο άρθρο 23 παρ. 2 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ που προέβλεπε απαλλαγή για τον υπεύθυνο αν αποδείξει ότι δεν ευθύνεται (άρθρο 23 ν. 2472/97), ενώ ο Κανονισμός ορίζει ότι ο υπεύθυνος οφείλει να εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα (ΚΤΟΜ) [& πολιτικές] για να διασφαλίζει και να μπορεί να αποδεικνύει ότι η επεξεργασία διενεργείται σύμφωνα με τον Κανονισμό (άρθρο 24 παρ. 1).
- 15 Οι υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας συνοψίζονται ακολούθως:
- i. Κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα
- 16 Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για να διασφαλίζει και να μπορεί να αποδεικνύει ότι η επεξεργασία διενεργείται σύμφωνα με τον Κανονισμό (άρθρο 24 παρ. 1 ΓΚΠΔ)
- ii. Δημιουργία κατά τον σχεδιασμό (privacy by design) και εξ ορισμού κατάλληλης δομής (privacy by default)
- 17 Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει κατά τον σχεδιασμό και εξ ορισμού να δημιουργήσει δομή, τεχνολογία και διαδικασίες που θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του Κανονισμού (άρθρο 25 ΓΚΠΔ).
- iii. Υποχρέωση ενημερώσεως εποπτικής αρχής και υποκειμένου δεδομένων
- 18 Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώσει την εποπτική αρχή και το υποκείμενο των δεδομένων αμελλητί από τη στιγμή που ενημερώθηκε για την παραβίαση δεδομένων (άρθρο 33 παρ. 1 ΓΚΠΔ). Τυχόν καταγγελία για παραβίαση συνιστά παράλληλα και ενημέρωσή του για την παραβίαση.
- iv. Κατάρτιση μελέτης εκτιμήσεως επιπτώσεων
- 19 Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να καταρτίσει μελέτη εκτιμήσεως αντικτύπου για επεξεργασία δεδομένων που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο και σχετίζονται με αξιολόγηση προσωπικών πτυχών, αφορούν σε δεδομένα μεγάλης κλίμακας ή σε παρακολούθηση δημοσίου χώρου (άρθρο 35 ΓΚΠΔ)⁴².

⁴² Βλ. Γ. Γιαννόπουλο, «Υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας», σε Λ. Κοτσαλής/Κ. Μενουδά-

v. Κατάρτιση πολιτικής ασφαλείας και κωδίκων δεοντολογίας
 Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να κατάρτιζει πολιτικές ασφαλείας των δεδομένων και κώδικες δεοντολογίας (άρθρο 40 ΓΚΠΔ)⁴³. 20

vi. Τήρηση αρχείων δραστηριοτήτων
 Ο υπεύθυνος και εκτελών την επεξεργασία τηρούν εγγράφως ή ηλεκτρονικά αρχείο δραστηριοτήτων επεξεργασιών τους, όταν η επιχείρηση ή ο οργανισμός απασχολεί άνω των 250 ατόμων, η επεξεργασία δημιουργεί κινδύνους για τα δεδομένα, δεν είναι περιστασιακή ή περιλαμβάνει ειδικές κατηγορίες δεδομένων (άρθρο 30 ΓΚΠΔ). Το εν λόγω αρχείο τίθεται στην διάθεση της εποπτικής αρχής κατόπιν αιτήματός της προς άσκηση των αρμοδιοτήτων της. 21

vii. Ορισμός Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων
 Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ορίσει υπεύθυνο προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer) σε περίπτωση που α) η επεξεργασία διενεργείται από δημόσια αρχή ή φορέα, εκτός από δικαστήρια που ενεργούν στο πλαίσιο της δικαιοδοτικής τους αρμοδιότητας, β) οι βασικές δραστηριότητες συνιστούν πράξεις επεξεργασίας, οι οποίες, λόγω της φύσεως του πεδίου εφαρμογής και/ή των σκοπών τους, απαιτούν τακτική και συστηματική παρακολούθηση των υποκειμένων των δεδομένων και γ) οι βασικές δραστηριότητες συνιστούν μεγάλης κλίμακας επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων ή αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα (άρθρα 37 επ. ΓΚΠΔ)⁴⁴. Ο θεσμός του υπευθύνου προστασίας δεδομένων είναι ένας νέος, αλλά όχι παντελώς άγνωστος⁴⁵ θεσμός που κατοχυρώνεται μέσω του Κανονισμού και αποσκοπεί στην ανάθεση της προστασίας δεδομένων αλλά και επιστασίας των επιχειρήσεων, σε ένα πρόσωπο που θα αποτελεί το σημείο επαφής αφενός με την εποπτική αρχή και, αφετέρου, με τα 22

κος, *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων (GDPR)*, Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή, 2η έκδοση, 2021, σελ. 271 επ.

⁴³ Ο όρος αυτός ετίθετο στο προγενέστερο του ΓΚΠΔ καθεστώς ως προϋπόθεση χορηγήσεως αδείας από την Αρχή, χωρίς όμως να επιβάλλεται η προσκόμιση της πολιτικής ασφαλείας και του κώδικα δεοντολογίας προ της χορηγήσεως αδείας ενώπιον της Αρχής. Βλ. ενδεικτ. ΑΠΔΠΧ, άδεια ΓΝ/ΕΞ/930-1/13-07-2017, βάσει της οποίας τόσο η πολιτική ασφαλείας όσο και ο κώδικας δεοντολογίας πρέπει να αποτυπώνονται σε εγκεκριμένα από τη διοίκηση και βεβαίας ημερομηνίας έγγραφα.

⁴⁴ Βλ. Γ. Τσόλια, «Υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας», σε Λ. Κοτσαλής/Κ. Μενουδάκος, *Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων*, ό.π., σελ. 289 επ.

⁴⁵ Ο ρόλος του υπευθύνου προστασίας δεδομένων δεν είναι καινοφανής στο δίκαιο της ΕΕ (18 παρ. 2 Οδηγίας 95/46/ΕΚ, ο Κανονισμός (ΕΚ) 45/20016 για τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας), αλλά και στο ελληνικό δίκαιο (άρθρο 36 Ν. 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση).

υποκείμενα των δεδομένων⁴⁶. Ο ρόλος του έγκειται, σύμφωνα με το άρθρο 3 ΓΚΠΔ, στο να «α) ενημερώνει και συμβουλεύει τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία και τους υπαλλήλους που επεξεργάζονται τις υποχρεώσεις τους, που απορρέουν από τον παρόντα κανονισμό και από άλλες διατάξεις της Ένωσης ή του κράτους μέλους σχετικά με την προστασία δεδομένων, β) παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τον παρόντα κανονισμό, με άλλες διατάξεις της Ένωσης ή του κράτους μέλους σχετικά με την προστασία δεδομένων και με τις πολιτικές του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία σε σχέση με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένων της ανάθεσης αρμοδιοτήτων, της ευαισθητοποίησης και της κατάρτισης των υπαλλήλων που συμμετέχουν στις πράξεις επεξεργασίας, και των σχετικών ελέγχων, γ) παρέχει συμβουλές, όταν ζητείται, όσον αφορά την εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων και παρακολουθεί την υλοποίησή της σύμφωνα με το άρθρο 35, δ) συνεργάζεται με την εποπτική αρχή, ε) ενεργεί ως σημείο επικοινωνίας για την εποπτική αρχή για ζητήματα που σχετίζονται με την επεξεργασία, περιλαμβανομένης της προηγούμενης διαβούλευσης που αναφέρεται στο άρθρο 36, και πραγματοποιεί διαβουλεύσεις, ανάλογα με την περίπτωση, για οποιοδήποτε άλλο θέμα.». Ως εκ τούτου, έπεται ότι σε περίπτωση παραβίασεως ευθύνη έχει ο υπεύθυνος επεξεργασίας και όχι ο υπεύθυνος προστασίας⁴⁷. Επίσης, ο υπεύθυνος προστασίας δεν θα πρέπει να υποχρεούται να καταγγείλει κάποια παράβαση του υπευθύνου προστασίας στην εποπτική αρχή, διότι με τον τρόπο αυτό θα χαθεί η απαιτούμενη για το έργο του επίδειξη εμπιστοσύνης εκ μέρους του υπευθύνου επεξεργασίας. Ο υπεύθυνος προστασίας πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τα προσωπικά δεδομένα της επιχειρήσεως, να δίδεται μεγάλη βαρύτητα στην άποψή του και στην περίπτωση που δεν ακολουθείται να αιτιολογείται η επιλογή άλλης λύσεως.

γ. Αρχή της λογοδοσίας

- 23 Μια βασική καινοτομία του Κανονισμού είναι η υιοθέτηση της αρχής της λογοδοσίας. Αυτή σημαίνει ότι ο υπεύθυνος της επεξεργασίας (δηλαδή αυτός που ορίζει για ποιο σκοπό τυγχάνουν επεξεργασίας τα δεδομένα) οφείλει να αποδείξει ότι έχει λάβει τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την προστασία τους (άρθρο 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ). Υπό το παλαιότερο καθεστώς του ν. 2472/1997 για την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων απαιτείτο η χορήγηση άδειας εκ μέρους της ΑΠΔΠΧ. Με το ισχύον καθεστώς η εν λόγω άδεια αντικαταστάθηκε από την υποχρέωση του υπευ-

⁴⁶ Βλ. διεξοδ. Γ. Λαζαράκο, *Ο θεσμός του υπευθύνου προστασίας προσωπικών δεδομένων (Data Protection Officer) στο νέο νομοθετικό πλαίσιο των προσωπικών δεδομένων μετά την υιοθέτηση του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016*, Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου, 2016, σελ. 243 επ.

⁴⁷ Βλ. Α. Βαρβέρη, *Τεχνικά και οργανωτικά θέματα*, ό.π., σελ. 212.

θύνου επεξεργασίας να μεριμνήσει για τη λήψη τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφάλειας σε ένα καθεστώς οιονεί αυτορρυθμίσεως. Και όλα αυτά σε συνδυασμό πάντοτε με την ανάγκη εκπονήσεως μελέτης εκτιμήσεως επιπτώσεων για τα δικαιώματα του πολίτη, στην περίπτωση που η επεξεργασία επισείει υψηλούς κινδύνους, η οποία προβλέπεται στα άρθρα 35 επ. ΓΚΠΔ.

δ. Εξωεδαφική εφαρμογή

Σύμφωνα με το άρθρο 3 ΓΚΠΔ, το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού εκτείνεται στις δραστηριότητες εγκαταστάσεως υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία που λαμβάνει χώρα εντός ΕΕ, αλλά και στις δραστηριότητες εγκαταστάσεως υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία εκτός ΕΕ, όταν η επεξεργασία αφορά σε υποκείμενα δεδομένων που βρίσκονται εντός ΕΕ (π.χ. περιπτώσεις ηλεκτρονικού εμπορίου και καταρτίσεως προφίλ)⁴⁸. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1, ο ΓΚΠΔ εφαρμόζεται στις δραστηριότητες εγκαταστάσεως υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία εντός ΕΕ· υιοθετείται δηλαδή το κριτήριο του τόπου εγκαταστάσεως του υπευθύνου επεξεργασίας, ώστε να καθοριστεί το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού. Το ΔΕΕ έχει προσδώσει διευρυμένη ερμηνεία στην έννοια της εγκαταστάσεως, απέχοντας από μία καθαρά φορμαλιστική προσέγγιση⁴⁹. Η παρ. 2 του άρθρου 3 διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ σε δραστηριότητες υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία με εγκατάσταση εκτός ΕΕ, όταν πραγματοποιείται επεξεργασία δεδομένων υποκειμένων που βρίσκονται εντός ΕΕ, η οποία αφορά: (α) Στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών στα υποκείμενα, ανεξαρτήτως εάν απαιτείται πληρωμή (π.χ. περιπτώσεις ηλεκτρονικού εμπορίου). (β) Στην παρακολούθηση της συμπεριφοράς των υποκειμένων των δεδομένων εντός ΕΕ.

24

3. Η Οδηγία 680/2016/ΕΕ

Παράλληλα, έχει θεσπισθεί και η Οδηγία 680/2016/ΕΕ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της προλήψεως, διερευνήσεως, ανιχνεύσεως ή διώξεως ποινικών αδικημάτων ή της εκτελέσεως ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη

25

⁴⁸ Βλ. διεξοδ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Συνταγματικές προεκτάσεις των μηχανισμών διευρύνσεως της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πέραν της ΕΕ: Εξωεδαφική εφαρμογή του ΓΚΠΔ και διασυνοριακή διαβίβαση δεδομένων*, ΔιΜΕΕ, 2019, σελ. 504 επ.

⁴⁹ Βλ. ΔΕΕ, υποθ. C-131/12, *Google Spain SL και Google Inc. κατά Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) και Mario Costeja González*, 13.05.2014· *European Data Protection Board, Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR (Article 3) - Version for public consultation*, 2018, διαθέσιμο σε [link](#), σελ. 5.

κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της αποφάσεως-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

4. Περαιτέρω διεθνής κατοχύρωση

- 26 Γενέθλιος σύμβαση της προστασίας δεδομένων είναι η Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία, η οποία ανατρέχει στις 28.01.1981 στο Στρασβούργο και επικαιροποιήθηκε στις 18.05.2018 στο Έλσινορ.
- 27 Το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων κατοχυρώνεται ρητώς στο άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Ο Χάρτης πρέπει να συνεκτιμάται κατά την ερμηνεία του άρθρου 9^Α Σ. καθώς μέσω της Συνθήκης της Λισαβόνας⁵⁰ αποτελεί πρωτογενές δίκαιο. Επίσης, το άρθρο 16 της Συνθήκης της Λισαβόνας επιβάλλει την προστασία των προσωπικών δεδομένων στο σύνολο των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 28 Η προστασία των προσωπικών δεδομένων φιλοξενείται επίσης στο άρθρο 8 ΕΣΔΑ, ως ιδιαίτερη πτυχή του εκεί κατοχυρωμένου δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή. Βασική πτυχή του άρθρου 8 είναι η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία είναι σημαντική για την απόλαυση του δικαιώματος ιδιωτικής ζωής⁵¹. Αυτή δεν κατοχυρώνεται ρητά στη Σύμβαση, όπως γίνεται στο άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Κρίνεται, ωστόσο, ότι υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του η επεξεργασία της πληροφορίας που σχετίζεται με την ιδιωτική ζωή του ατόμου⁵².

5. Ο ν. 4624/2019

- 29 Ο ν. 4624/2019 για την Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα επιχειρεί να εκφράσει αφενός τη βούληση του Έλληνα νομοθέτη στα πεδία εκείνα που ο κοινοτικός νομοθέτης του Κανονισμού 679/2016/ΕΕ του καταλείπει διακριτική ευχέρεια υπό τη μορφή κάποιων «ρητρών ευελιξίας» και αφετέρου να ενσωματώσει την Οδηγία 680/2016/ΕΕ.

6. Ο ν. 3471/2006

- 30 Τέλος, όσον αφορά στην προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τυγχάνει εφαρμογής ο ν. 3471/2006, ο οποίος ενσωματώνει

⁵⁰ Βλ. ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδ. 1/2009.

⁵¹ ΕΔΔΑ, *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland* [GC], 931/2013, 27.06.2017, § 133.

⁵² ΕΔΔΑ, *Leander v. Sweden*, 9248/1981, 26.03.1987, § 48· *Amann v. Switzerland*, 22798/1995, 16.02.2000, § 65, 69-70· *Rotaru v. Romania*, 28341/1995, 04.05.2000, § 43· *S and Marper v. UK*, 30562/2004, 30566/2004, 04.12.2008· § 67· *Khelili v. Switzerland*, 16188/2007, 18.10.2011, § 55· *M. M. v. UK*, 24097/2007, 13.11.2012, § 90.

στο εθνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή Οδηγία 2002/58/ΕΚ, όπως έχει τροποποιηθεί με την Οδηγία 2009/136/ΕΚ και εφαρμόζεται σε συγκεκριμένα ζητήματα, ως ειδικότερος του ΓΚΠΔ. Ο νόμος περιλαμβάνει, κυρίως, υποχρεώσεις που αφορούν στους φορείς παροχής διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως, ιδίως, υποχρεώσεις για την επεξεργασία δεδομένων κινήσεως και θέσεως και για την ικανοποίηση των ειδικών δικαιωμάτων των συνδρομητών και χρηστών.

III. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Προσωπικό δεδομένο είναι κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο και μπορεί να οδηγήσει στην ταυτοποίησή του⁵³. Προσωπικά δεδομένα είναι λ.χ. ότι πάσχουμε από κάποια ασθένεια, επισκεφτήκαμε έναν ιατρό, πρεσβεύουμε συγκεκριμένες απόψεις, εργαζόμαστε, ανήκουμε σε μια ομάδα, αγοράζουμε συγκεκριμένα προϊόντα, σχετιζόμαστε ερωτικά με ένα πρόσωπο κ.ο.κ. Δεν συνιστούν προσωπικά δεδομένα τα στατιστικά στοιχεία που δεν οδηγούν σε ταυτοποίηση συγκεκριμένου φυσικού προσώπου⁵⁴. Για παράδειγμα, το ποσοστό του πληθυσμού που εμβολιάστηκε δεν αποτελεί προσωπικό δεδομένο. Αν, όμως, η στατιστική δύναται να οδηγήσει σε ταυτοποίηση προσώπου, τότε λαμβάνει χώρα επεξεργασία δεδομένων. Κλασική περίπτωση είναι ο εμβολιασμός όλων των ευάριθμων κατοίκων (π.χ. δέκα) ενός μικρού νησιού. Η στατιστική αυτή, εν προκειμένω, μπορεί να οδηγήσει σε ταυτοποίηση προσώπων και, ως εκ τούτου, υπάγεται στη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων⁵⁵. Το αυτό κρίθηκε και από το ΕΔΔΑ σε υπόθεση αμβλώσεως, όταν νοσοκομείο της Πολωνίας εξέδωσε δελτίο τύπου για διεξαγωγή αμβλώσεως, η οποία οδήγησε σε ταυτοποίηση της γυναίκας⁵⁶.

Τα προσωπικά δεδομένα διακρίνονται σε απλά και ευαίσθητα (ειδικές κατηγορίες). Τα περισσότερα είναι απλά. Ευαίσθητα είναι αποκλειστικά και μόνο τα οριζόμενα περιορι-

⁵³ Πρβλ. άρθρο 4 παρ. 1 Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 679/2016 (ΓΚΠΔ). Βλ. επίσης αναλυτικό ορισμό από Κ. Χριστοδούλου, *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων*, 2η έκδοση, 2020, σελ. 23 επ.· Ε. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, *Προσωπικά Δεδομένα*, 2016, σελ. 43 επ.· Μ. Κανελλοπούλου-Μπότη, *Προσωπικά δεδομένα και Υπηρεσίες Πληροφορήσης*, ΔιΜΕΕ, 2008, σελ. 23 επ.· Φ. Μίτλεττον, «Η έννοια των προσωπικών δεδομένων», σε Λ. Κοτσαλής (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα*, 2016, σελ. 8.

⁵⁴ Πρβλ. αιτιολ. σκ. 26 του ΓΚΠΔ. Βλ. επίσης Κ. Μαυριά, *Προστασία στατιστικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*, ΔτΑ, 2000, σελ. 282, σύμφωνα με τον οποίο, είναι ανέφικτη η απόλυτη ανωνυμοποίηση των προσωπικών δεδομένων και, εκ του λόγου τούτου, τα στατιστικά δεδομένα οφείλουν να υπόκεινται στην προστασία του ιδιωτικού απορρήτου.

⁵⁵ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Περί της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού σε περίοδο πανδημίας: Μια συνταγματο-ηθική θεώρηση*, e-Πολιτεία, 2021, διαθέσιμο σε [link](#), σελ. 58.

⁵⁶ ΕΔΔΑ, *P. and S. v. Poland*, 57375/2008, 30.10.2012, § 133.

στικώς στο άρθρο 9 παρ. 1 ΓΚΠΔ, ήτοι η φυλετική ή εθνοτική καταγωγή (π.χ. ότι κάποιος είναι αθίγγανος), τα πολιτικά φρονήματα, οι θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή η συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, τα γενετικά δεδομένα, τα βιομετρικά δεδομένα με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου (π.χ. τα δακτυλικά αποτυπώματα, η ίριδα του ματιού), η υγεία, η σεξουαλική ζωή ή ο γενετήσιος προσανατολισμός. Οτιδήποτε δεν είναι ευαίσθητο, είναι απλό. Οι κατηγορίες των δεδομένων ειδικών κατηγοριών απαριθμούνται περιοριστικώς στον Κανονισμό και αυτό συνάγεται από την απουσία γενικής αρχής, βάσει της οποίας μια κατηγορία εντάσσεται στα απλά προσωπικά δεδομένα, αλλά και της απουσίας της λέξεως «ιδίως», η οποία θα νοηματοδοτούσε την ενδεικτικότητα της απαριθμήσεως⁵⁷. Ο λόγος που μας ενδιαφέρει η εν λόγω διάκριση είναι γιατί όταν συναντάμε κάποιο ευαίσθητο προσωπικό δεδομένο, αυτό χρήζει ενισχυμένης προστασίας⁵⁸. Η κατηγοριοποίηση αυτή εξυπηρετεί την ασφάλεια δικαίου, χωρίς αυτό όμως να συνεπάγεται ότι κατέχει το σκήπτρο της απόλυτης ορθότητας αναφορικά με τον βαθμό ευαισθησίας των δεδομένων⁵⁹. Ο χαρακτηρισμός λ.χ. των τραπεζικών δεδομένων ως απλών φανερώνει τα όρια ανοχής της διακρίσεως ανάμεσα στα απλά και τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα⁶⁰.

- 33 Τα προσωπικά δεδομένα διακρίνονται κατ' αρχήν από τις αξιολογικές κρίσεις⁶¹. Προσωπικό δεδομένο είναι ότι κάποιος δίδει μια διάλεξη στο αμφιθέατρο του Πανεπιστημίου. Αν η διάλεξη χαρακτηριστεί ως βαρετή, ο χαρακτηρισμός αυτός αποτελεί αξιολογική κρίση, μη υποκείμενη στη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Κατ' εξαίρεση, οι αξιολογικές κρίσεις μπορεί να αποτελέσουν παράλληλα και προσωπικά δεδομένα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η βαθμολογία στο σχολείο ή το πανεπιστήμιο, η αξιολόγηση της υπηρεσιακής ή πιστοληπτικής ικανότητας, η οποία συνιστά τόσο αξιολογική κρίση όσο και προσωπικό δεδομένο⁶².

IV. Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

- 34 Το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων συνιστά, εκ πρώτης όψεως, ένα αμυντικό δικαίωμα έναντι απειλών που ανακύπτουν από την κοινωνία της πληροφο-

⁵⁷ Πρβλ. Π. Δ. Αρμαμέντο/ Β. Α. Σωτηρόπουλο, *Προσωπικά Δεδομένα, Ερμηνεία Ν. 2472/1997*, 2005, σελ. 27, αρ. περιθ. 55, οι οποίοι αναφέρονται με τα ίδια επιχειρήματα για τον προγενέστερο ν. 2472/1997.

⁵⁸ Βλ. άρθρο 9 παρ. 2 του ΓΚΠΔ.

⁵⁹ Βλ. Ι. Δ. Ιγγλεζάκη, *Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα*, 2003, σελ. 93.

⁶⁰ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Η λίστα Λαγκάρντ και τα όρια της ελευθερίας του τύπου*, ΕφημΔΔ, 2012, σελ. 740.

⁶¹ Βλ. Κ. Χριστοδούλου, *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*, ό.π., σελ. 24 επ.

⁶² *Ibidem*, σελ. 25.

ρίας⁶³. Υπό αυτή την έννοια, αποτελεί μια αξίωση αποχής έναντι του κράτους, αλλά και τρίτων. Το επιχείρημα αυτό επιρρωνύεται από τη νοηματική, αλλά και τοπογραφική γειτνίαση του δικαιώματος με το άρθρο 9 Σ.⁶⁴ Η αμυντική διάσταση του δικαιώματος δεν σημαίνει απαραίτητως ότι η προστασία του δικαιώματος συνιστά ιδιωτική υπόθεση, υπό την έννοια ενός διαπραγματεύσιμου δικαιώματος που σχετίζεται με τη βούληση του υποκειμένου των δεδομένων, όταν αυτό σχετίζεται με την ανθρώπινη αξία⁶⁵. Στην κατεύθυνση αυτή, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έκρινε ότι η αξία του ανθρώπου και η προστασία της υλικής και ηθικής του υποστάσεως συνιστά υπέρτατη αρχή δημόσιας τάξεως, από την οποία δεν είναι δυνατή η παραίτηση και συνεπώς η δημοσιότητα προσωπικών στιγμών προσβάλλει την αξία της ανθρώπινης υπάρξεως, ανεξαρτήτως του αν η προσβολή γίνεται αντιληπτή ως τέτοια από τους συμμετέχοντες στην εκπομπή, που εκτίθενται στο βλέμμα των τηλεθεατών. Συνεπέστερη, ενδεχομένως, θα ήταν η επιβολή κάποιων περιορισμών στην αρνητική έκφανση του δικαιώματος της προστασίας προσωπικών δεδομένων στις περιπτώσεις όπου θίγεται η αξία του ανθρώπου. Σε αυτή την κατεύθυνση, κρίνεται ότι δεν θίγεται η αξία του ανθρώπου αν κάποιος δημοσιοποιεί αυτοβούλως τα προσωπικά του δεδομένα στον τύπο, π.χ. ότι πάσχει από κατάθλιψη, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη, αλλά ότι η αξία παραβιάζεται όταν η αποκάλυψη γίνεται κατά τρόπο εξευτελιστικό για το ίδιο το υποκείμενο των δεδομένων. Το ερώτημα που ανακύπτει είναι εάν το κριτήριο του εξευτελισμού είναι αντικειμενικό ή υποκειμενικό για το υποκείμενο των δεδομένων. Η απάντηση απορρέει από τον υποκειμενικό ή αντικειμενικό χαρακτήρα της ανθρώπινης αξίας⁶⁶.

Η παραπομπή στον νόμο για την εξειδίκευση της προστασίας του δικαιώματος συνιστά ρητή, θετική υποχρέωση προστασίας που βαρύνει το κράτος και εκ του λόγου τούτου υπερβαίνει την κατηγοριοποίηση του δικαιώματος ως αμυντικού δικαιώματος⁶⁷. Είναι γεγονός ότι η επιταγή παραλείψεως, που έχει ως περιεχόμενο την παρεμπόδιση επεμβάσεως στην ιδιωτική σφαίρα, δεν ανταποκρίνεται στην ένταση και τη διάδοση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁶⁸. Στην κατεύθυνση αυτή επισημαίνεται ότι η απόλυτη απαγόρευση επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων δεν συνάγεται εκ του Συντάγματος, καθώς δεν προσφέρει συνταγματικά ικανοποιητικές

⁶³ Βλ. Ε. Βενιζέλο, *Πρακτικά Βουλής, Ολομέλεια, Συνεδρίαση ΣΤ΄*, 24.01.2001, σελ. 4069.

⁶⁴ Βλ. Α. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», ό.π., αρ. περιθ. 9, σελ. 218.

⁶⁵ Βλ. ΑΠΔΠΧ, 92/2001 (Υπόθεση Big Brother), όπου η προστασία των προσωπικών δεδομένων συνδέεται με την αξία του ανθρώπου.

⁶⁶ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Περί της αξίας της ανθρώπινης αξίας*, ό.π., σελ. 739.

⁶⁷ Βλ. Α. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», ό.π., αρ. περιθ. 10, σελ. 218.

⁶⁸ *Ibidem*, αρ. περιθ. 11, σελ. 218-9.

λύσεις, δεδομένου ότι προσκρούει σε άλλα συνταγματικά δικαιώματα⁶⁹, όπως η ελευθερία εκφράσεως, η ελευθερία της έρευνας, το δικαίωμα πληροφόρησης, το δικαίωμα στην υγεία, στην εργασία κ.ο.κ. Αυτό που συνάγεται εκ του Συντάγματος είναι η υποχρέωση προστασίας έναντι της επεξεργασίας⁷⁰. Σε αυτό το πλαίσιο, επιβάλλεται εκ του Συντάγματος η καθιέρωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων και διαδικασιών, υπό τις οποίες είναι επιτρεπτή η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, προκειμένου να επιτευχθεί δίκαιη ισορροπία μεταξύ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ικανοποίησης άλλων συνταγματικώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων⁷¹. Εξάλλου, η αυστηρή κατάσταση του δικαιώματος στα αμυντικά θα παρορούσε τη λειτουργική ένταξή του στο ευρύτερο σύστημα αρχών και δικαιωμάτων και την ιστορική γενεαλογία του δικαιώματος⁷². Και αυτό, διότι η παραβίαση των δικαιωμάτων που συνδέονται με την προστασία προσωπικών δεδομένων έχει άμεση επίπτωση στην ίδια τη δημοκρατία⁷³. Περαιτέρω, η αξίωση προστασίας προσωπικών δεδομένων συναρτάται άμεσα με τη συμμετοχή στην πολιτική ζωή⁷⁴ και τη δυνατότητα ασκήσεως πολιτικών και συμμετοχικών δικαιωμάτων. Είναι γεγονός ότι η θέσπιση κανόνων για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σχετίζεται με την άσκηση των περισσότερων από τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η άσκηση του δικαιώματος του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι⁷⁵, του δικαιώματος στην έκφραση γνώμης, την πληροφόρηση, την υγεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ασφάλιση, την έρευνα κ.ο.κ. Δύσκολα μπορεί κάποιος να διανοηθεί την ικανοποίηση ενός συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος χωρίς την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Ως εκ τούτου, δεν θα ήταν υπερβολικό να συναγάγουμε ότι το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων δεν αντέχει στην κλασική διάκριση των δικαιωμάτων, βρίσκεται εκτός των ορίων αυτής και διατρέχει οριζοντίως όλον τον κατάλογο των δικαιωμάτων.

V. ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

- 36 Ο αναθεωρητικός νομοθέτης κατοχύρωσε το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων δίχως να ορίζει τα βασικά χαρακτηριστικά του. Η νοηματοδότησή του έλαβε

⁶⁹ Ibidem, σελ. 219.

⁷⁰ Βλ. Σπ. Βλαχόπουλο, *Διαφάνεια της κρατικής δράσης*, ό.π., σελ. 56

⁷¹ Βλ. ΣτΕ 1616/2012, σκ. 7.

⁷² Βλ. Α. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», ό.π., αρ. περιθ. 12, σελ. 219.

⁷³ Ibidem.

⁷⁴ Βλ. Ξ. Κοντιάδη, *Ο νέος συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001, 2002*, σελ. 213.

⁷⁵ Βλ. Χ. Ανθόπουλο, *Το δικαίωμα στη δημόσια ανωνυμία. Προστασία προσωπικών δεδομένων και ελευθερία του συνέρχεσθαι και ηλεκτρονικός έλεγχος των δημοσίων υπαίθριων συναθροίσεων*, ΕφημΔΔ, 2007, σελ. 723.

χώρα από τον ενωσιακό νομοθέτη. Εν προκειμένω, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δεν απαγορεύεται, αλλά πρέπει να στηρίζεται σε μια από τις νόμιμες βάσεις επεξεργασίας που ορίζονται στο άρθρο 5 και 6 ΓΚΠΔ. Οι αρχές αυτές⁷⁶ συνοψίζονται στην αρχή της νομιμότητας (τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να αποκτηθούν με *νόμιμο και θεμιτό* τρόπο), της διαφάνειας (το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να γνωρίζει αν και ποια προσωπικά δεδομένα τηρούνται για αυτό), της ελαχιστοποίησης των δεδομένων (τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι *κατάλληλα, σχετικά και όχι περισσότερα* απ' ό,τι επιβάλλει ο σκοπός που δικαιολογεί την επεξεργασία τους, π.χ. στην περίπτωση των απολυτηρίων δεν είναι απαραίτητο να αναγράφεται το θρήσκευμα του μαθητή ή στην περίπτωση της ταυτότητας δεν πρέπει να αναγράφεται το θρήσκευμα), του σκοπού της επεξεργασίας (τα προσωπικά δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία και τηρούνται με *νόμιμο και θεμιτό* τρόπο μόνο για περιορισμένους, σαφώς προσδιορισμένους και νόμιμους *σκοπούς*), του χρονικού περιορισμού (τα προσωπικά δεδομένα δεν μπορεί να τηρούνται περισσότερο από τον αναγκαίο χρόνο), της ακρίβειας (τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι *ακριβή* και να *ενημερώνονται* τακτικά), της ακεραιότητας (λήψη κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων *ασφαλείας*, προκειμένου να αποφεύγονται μη εξουσιοδοτημένες προσβάσεις, αλλαγές, διαρροές προσωπικών δεδομένων και τυχαία απώλεια, καταστροφή φθορά αυτών). Τονίζεται εν προκειμένω ότι η τεχνική έννοια της επεξεργασίας καταλαμβάνει όλη την αλυσίδα του κύκλου ζωής των δεδομένων, από τη γένεση έως την καταστροφή τους⁷⁷. Θα μπορούσε μάλιστα να ειπωθεί ότι η επεξεργασία των δεδομένων ξεκινά και πριν από τη γένεσή τους, σχετιζόμενη με την υποψία ότι κάποιος μπορεί στο μέλλον να πάσχει από κάτι ή την πεπλανημένη εντύπωση ότι πάσχει από ασθένεια ή ανήκει σε μια πολιτική παράταξη.

VI. ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν αναφέρεται μόνο στους πολίτες, αλλά στον καθένα⁷⁸. Τα προσωπικά δεδομένα αναφέρονται μόνο στα εν ζωή φυσικά πρό-

⁷⁶ Βλ. Λ. Μήτρου, *Ο γενικός κανονισμός προστασίας προσωπικών δεδομένων*, ό.π., σελ. 57 επ.

⁷⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 ΓΚΠΔ, επεξεργασία είναι «κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή».

⁷⁸ Βλ. Λ. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», ό.π., σελ. 221, αρ. περιθ. 19.

σωπα και όχι στους θανόντες⁷⁹. Οι θανόντες δεν προστατεύονται από τη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν προστατεύονται από το ιατρικό απόρρητο⁸⁰. Απλώς, η επεξεργασία πληροφοριών θανόντων δεν εμπίπτει στις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων.

- 38** Προσωπικά δεδομένα δεν έχουν κατ' αρχήν τα νομικά πρόσωπα. Κατ' εξαίρεση τα νομικά πρόσωπα υπάγονται στη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων, όταν η επωνυμία της εμπορικής εταιρείας αναφέρεται στο όνομα του κυρίως εταίρου και όταν ένας φορέας ή ακόμα μια εμπορική επιχείρηση ταυτίζεται στην κοινή αντίληψη με το πρόσωπο που το διοικεί⁸¹. Υπό αυτή την έννοια, τα νομικά πρόσωπα είναι φορείς του δικαιώματος, στον βαθμό που ελλοχεύει ο κίνδυνος μέσω της επεξεργασίας πληροφοριών που τα αφορούν να καθίσταται αδύνατη η συμμετοχή τους στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή της χώρας, δεδομένου ότι η δράση τους αντανάκλαται και στη δράση των φυσικών προσώπων που συμμετέχουν στο νομικό πρόσωπο⁸². Η συζήτηση περί της προστασίας των δεδομένων νομικών προσώπων δεν είναι, πάντως, άμοιρη προβληματισμού. Το γράμμα του Συντάγματος δεν περιορίζει ρητά την προστασία στα φυσικά πρόσωπα, αλλά η ίδια η χρήση της έννοιας των προσωπικών δεδομένων φαίνεται να αποκλείεται για τα νομικά πρόσωπα⁸³. Στο επίκεντρο της ρυθμίσεως του άρθρου 9^Α Σ. βρίσκονται τα φυσικά πρόσωπα. Με δεδομένο, όμως, ότι τα νομικά πρόσωπα έχουν συμφέροντα άξια προστασίας που συνδέονται με την προσωπικότητά τους, γίνεται δεκτό ότι και αυτά υπάγονται στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, στο μέτρο που αυτό συνάδει με τη φύση τους⁸⁴.
- 39** Αποδέκτες του δικαιώματος είναι όλα τα όργανα του κράτους, τα οποία οφείλουν να σέβονται την ακώλυτη άσκηση του δικαιώματος⁸⁵. Περαιτέρω, οι φορείς της ιδιωτικής εξουσίας υποχρεούνται να μην προσβάλλουν την άσκηση του δικαιώματος και

⁷⁹ Βλ. άρθρο 4 παρ. 1 του ΓΚΠΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 35 ΑΚ, τη Γνώμη 4/2007 της Ομάδας Εργασίας του Άρθρου 29 σχετικά με την έννοια του όρου «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, 20.06.2007, σελ. 27-28 και, μεταξύ άλλων, τις υπ' αριθμ. 100/2000 και 32/2006 Αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ). Βλ. ανάλυση της αποφάσεως 100/2000 από Χ. Ανθόπουλο, *Προστασία Προσωπικών Δεδομένων*, ό.π., σελ. 531.

⁸⁰ Για παράδειγμα, το ζήτημα της χορηγήσεως δεδομένων νεκρών ρυθμίζεται από τα άρθρα 13 παρ.6, 5 παρ. 3 και 14 παρ. 9 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (ν. 3418/2005).

⁸¹ Βλ. Φ. Μίτλεπτον, «Η έννοια των προσωπικών δεδομένων», ό.π., σελ. 10.

⁸² Βλ. Α. Ηλιάδου, «Η συνταγματική προστασία...», ό.π., σελ. 34.

⁸³ Βλ. Ε. Ζερβογιάννη, «Προστασία δεδομένων νομικών προσώπων», σε *Τιμητικό Τόμο Μιχαήλ Σταθόπουλου*, τ. Ι, 2010, σελ. 658.

⁸⁴ *Ibidem*, σελ. 670.

⁸⁵ Βλ. Α. Ν. Ηλιάδου, «Η συνταγματική προστασία...», ό.π., σελ. 34.

καθίστανται και αυτοί αποδέκτες του δικαιώματος⁸⁶. Η ενέργεια του δικαιώματος έναντι τρίτων και όχι μόνον του κράτους θεμελιώνεται και στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. γ' Σ., καθώς το σχετικό δικαίωμα προσιδιάζει στις σχέσεις μεταξύ των ιδιωτών. Ο μεγαλύτερος διακινδυνευτής προσωπικών δεδομένων είναι το κράτος⁸⁷ αλλά και ένας μεγάλος ιδιωτικός φορέας, π.χ. μια μεγάλη ασφαλιστική εταιρεία, ένα ιδιωτικό νοσοκομείο, μια τράπεζα, ένα ιδιωτικό νοσοκομείο κ.ο.κ..

VII. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Οι ραγδαίες εξελίξεις της σύγχρονης τεχνολογίας⁸⁸ και η μέσω αυτής διαρκώς αυξανόμενη χρήση των νέων τεχνολογιών συλλογής και επεξεργασίας πληροφοριών⁸⁹ που θέτουν υπό διακινδύνευση το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων επιτάσσουν τη δημιουργία μιας εξειδικευμένης αρχής, δυνάμενης να περιφρουρήσει το δικαίωμα από προσωπικό με σχετική κατάρτιση. 40

1. Η συνταγματική και νομοθετική κατοχύρωση της Αρχής

Σύμφωνα με το άρθρο 9^Α εδ. β' Σ., επιβάλλεται η σύσταση και λειτουργία ανεξάρτητης αρχής με αρμοδιότητα τη διασφάλιση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τον ρόλο αυτό έχει αναλάβει η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία συστάθηκε δυνάμει του άρθρου 15 του ν. 2472/1997, ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία 95/46/ΕΚ. 41

Σύμφωνα με το άρθρο 84 του ν. 4624/2019, ο ν. 2472/1997 καταργείται με την επιφύλαξη μεμονωμένων διατάξεων που εξακολουθούν να ισχύουν, μεταξύ των οποίων είναι και το άρθρο 15 παρ. 1 για τη σύσταση της Αρχής. Σύμφωνα, λοιπόν, με το εν λόγω άρθρο, το οποίο εξακολουθεί να βρίσκεται εν ισχύ, «*Συνιστάται Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Αρχή), με αποστολή την εποπτεία της εφαρμογής του παρόντος νόμου και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά.*» 42

Πριν από τη συνταγματική κατοχύρωση της ΑΠΔΠΧ με τη συνταγματική αναθεώρηση 43

⁸⁶ Ibidem.

⁸⁷ Βλ. Λ. Μήτρου, *Η «ακτινογραφία» του GDPR: Τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και τα προβλήματα προσαρμογής*, CNN, 25.05.2018, διαθέσιμο σε [link](#).

⁸⁸ Βλ. Δ. Μ. Κατραμάδο, *Η προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Ν. 2472/1997). Δικλείδα ασφαλείας ή κερκόποτρα για την κατάλυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη*, ΔτΑ, 1999, σελ. 578.

⁸⁹ Βλ. Σ. Κτιστάκη, *Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*, ό.π., σελ. 556.

του 2001 το Συμβούλιο της Επικρατείας⁹⁰ έκρινε ότι η σύσταση της δια του ν. 2472/1997 δεν αντέκειται στο Σύνταγμα και ιδίως στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Μετά από τη συνταγματική της πρόβλεψη στο άρθρο 9^Α Σ., η λειτουργία της ρυθμίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 101^Α Σ. σε συνδυασμό με τον ν. 3051/2002. Η οργάνωση και η λειτουργία της Αρχής διέπεται από το π.δ. 207/1998, σχετικά με την Οργάνωση της Γραμματείας της Αρχής (ΦΕΚ Α' 164/1998). Το εν λόγω π.δ. εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 20 παρ. 2 του ν. 2472/1997. Κατά το ισχύον νομικό πλαίσιο η Γραμματεία της Αρχής ρυθμίζεται από το άρθρο 18 του ν. 4624/2019. Παράλληλα, η Αρχή έχει εκδώσει τον Κανονισμό Λειτουργίας της [ΦΕΚ Β' 879 (απόφαση 9/2022)] και τροποποίησή του με ΦΕΚ Β' 1245 (απόφαση 40/2022)].

- 44 Η συνταγματική κατοχύρωση της Αρχής συνεπάγεται τη μη δυνατότητα του κοινού νομοθέτη να την καταργήσει δια νόμου ή να αποσιλώσει τις αρμοδιότητές της κατά τρόπο που να μην μπορεί να επιτευχθεί ο βασικός της ρόλος⁹¹. Ακόμα όμως και αν επέλθει κατάργηση της Αρχής μέσω συνταγματικής αναθεωρήσεως, αυτή, επίσης, δεν μπορεί να καταργηθεί, δεδομένου ότι κατοχυρώνεται σε ενωσιακό επίπεδο και στον ΓΚΠΔ.
- 45 Εν προκειμένω, σημειώνεται ότι η ελληνική Αρχή ακολουθεί το γαλλικό πρότυπο, ενός συλλογικού οργάνου, και όχι το γερμανικό πρότυπο ενός μονοπρόσωπου οργάνου (Επίτροπος για την προστασία των δεδομένων) ιδρύοντας μια ανεξάρτητη δημόσια αρχή με δικό της προϋπολογισμό, μη υποκείμενη σε οποιονδήποτε διοικητικό έλεγχο⁹².

2. Λόγος συστάσεως της Αρχής

- 46 Ο λόγος της συστάσεως ειδικής αρχής για την προστασία δεδομένων έγκειται στην εξειδικευμένη γνώση που απαιτεί η προστασία δεδομένων. Σε μια περίοδο ιλιγγιώδους αναπτύξεως της τεχνολογίας και ανεξέλεγκτης επεξεργασίας δεδομένων οι κλασικοί ελεγκτικοί μηχανισμοί αδυνατούν να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη συνταγματική προστασία⁹³. Υπό αυτή την έννοια, ο αναθεωρητικός νομοθέτης εισήγαγε τη σύσταση και λειτουργία ανεξάρτητης αρχής ως απαραίτητης θεσμικής εγγυήσεως για τη διασφάλιση του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων⁹⁴. Η σύσταση και λειτουργία ειδικής αρχής που θα διασφαλίζει την προστασία προσωπικών δεδομένων

⁹⁰ ΣτΕ 2779/2001, 96/2003.

⁹¹ Βλ. Β. Χρήστου, *Το δικαίωμα στην προστασία*, ό.π., σελ. 5.

⁹² Βλ. Σ. Κτιστάκη, *Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*, ό.π., σελ. 567.

⁹³ Βλ. Λ. Μήτρου, «Ο θεσμικός έλεγχος της προστασίας προσωπικών πληροφοριών», σε Ελληνική Εταιρεία Επιστημόνων Πληροφορικής και Υπολογιστών (ΕΠΥ), *Ασφάλεια Πληροφοριών-Τεχνικά, Νομικά και Κοινωνικά Θέματα*, 1996, σελ. 344.

⁹⁴ Βλ. ΑΠΔΠΧ, Γνμδ. 1/2009.

δεν συνιστά μόνον συνταγματική επιταγή. Συγκεκριμένα, επιβάλλεται από το Πρόσθετο Πρωτόκολλο για τις ανεξάρτητες αρχές (CETS No 181) που συμπληρώνει τη Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης, το άρθρο 8 παρ. 3 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, το άρθρο 26 παρ. 3 της προγενέστερης Οδηγίας 95/46/ΕΚ και τα άρθρα 51 επ. του ισχύοντος ΓΚΠΔ.

Στα ανωτέρω αναφερθέντα ελλοχεύει, ενδεχομένως, ο κίνδυνος ότι η μεγάλη εξειδίκευση του προσωπικού που στελεχώνει την Αρχή δύναται να οδηγήσει σε μια συνταγματική μονομέρεια, όπου η προστασία προσωπικών δεδομένων θα προτιμάται έναντι άλλων συνταγματικώς προστατευμένων αγαθών. Η Αρχή δεν έχει δώσει μέχρι τούδε τέτοια δείγματα γραφής. Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι φωνές που αντίκεινται στην «προτεραιοποίηση» του δικαιώματος προστασίας δεδομένων κάνοντας μάλιστα λόγο και για ένα περιττό δικαίωμα⁹⁵. **47**

3. Οι αρμοδιότητες της Αρχής

Η Αρχή έχει αποφασιστικές, ελεγκτικές, γνωμοδοτικές, κανονιστικές και κυρωτικές αρμοδιότητες. Η Αρχή είναι επιφορτισμένη με την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ΓΚΠΔ (άρθρο 51 παρ. 1, αιτ. σκ. 123), του ν. 4624/2019 και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν στην προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (άρθρο 9 του ν. 4624/2019). **48**

Σκοπός της είναι να συμβάλλει στη συνεκτική εφαρμογή του ΓΚΠΔ σε ολόκληρη την Ένωση και για τον σκοπό αυτό συνεργάζεται με τις εποπτικές αρχές των κρατών μελών της ΕΕ και με την Επιτροπή (άρθρο 51 παρ. 2, αιτ. σκ. 123 του ΓΚΠΔ, άρθρο 10 του ν. 4624/2019). Η Αρχή εκπροσωπεί την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) και σε άλλες επιτροπές ή όργανα με αντικείμενο την προστασία δεδομένων και συνεργάζεται με αντίστοιχες αρχές τρίτων χωρών και διεθνείς οργανισμούς (άρθρο 50 του ΓΚΠΔ, άρθρο 10 του ν. 4624/2019). **49**

Η Αρχή είναι αρμόδια να εκτελεί τα καθήκοντά της (άρθρα 57 του ΓΚΠΔ και 13 του ν. 4624/2019) και να ασκεί τις εξουσίες που της ανατίθενται (άρθρα 58 του ΓΚΠΔ και 15 του ν. 4624/2019) στο έδαφός της (άρθρο 55 παρ. 1, αιτ. σκ. 122, 129 του ΓΚΠΔ· άρθρο **50**

⁹⁵ Βλ. Σ. Τσακουράκη, *Έχουμε δικαίωμα απόκρυψης των πληροφοριών που μας αφορούν*, 25.03.2013, διαθέσιμο σε [link](#). Ε. Πρωτοπαπαδάκη, «Προσωπικά Δεδομένα: Μια ηθική προσέγγιση», σε Λ. Κοτσαλής (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα, Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή*, 2016, σελ. 445 επ. (451). Ευ. Πρωτοπαπαδάκη/Μ. Κατάρτη, «Τα δεδομένα υγείας ως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα: Υπάρχει καθήκον κοινοποίησης;», σε Μ. Κανελλοπούλου-Μπότη/Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή (επιμ.), *Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα υγείας-Γενετικά δεδομένα*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 355 επ.

9 του ν. 4624/2019) με πλήρη ανεξαρτησία (άρθρο 52, αιτ. σκ. 117-118, 121 του ΓΚΠΔ· άρθρο 11 του ν. 4624/2019).

- 51 Ειδικότερα, η Αρχή είναι επιφορτισμένη κατά τα άρθρο 57 ΓΚΠΔ και 13 του ν. 4624/2019 να:
- 52 • Παρακολουθεί και επιβάλλει την εφαρμογή του ΓΚΠΔ, του ν. 4624/2019 και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου έναντι της προστασίας προσωπικών δεδομένων.
 - 53 • Προωθεί την ευαισθητοποίηση του κοινού στα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων και των υπευθύνων και εκτελούντων επεξεργασία σχετικά με τις υποχρεώσεις τους. Ειδική προσοχή αποδίδεται σε δραστηριότητες που απευθύνονται ειδικά σε παιδιά.
 - 54 • Παρέχει γνώμη για κάθε ρύθμιση που πρόκειται να περιληφθεί σε νόμο ή σε κανονιστική πράξη, η οποία αφορά επεξεργασία δεδομένων.
 - 55 • Εκδίδει οδηγίες και απευθύνει συστάσεις για κάθε θέμα που αφορά την επεξεργασία δεδομένων, με την επιφύλαξη των καθηκόντων του ΕΣΠΔ.
 - 56 • Παρέχει κατόπιν αιτήματος πληροφορίες στα υποκείμενα των δεδομένων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων τους.
 - 57 • Χειρίζεται τις υποβληθείσες για παράβαση διατάξεων του ΓΚΠΔ καταγγελίες.
 - 58 • Διενεργεί έρευνες ή ελέγχους σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας περί προστασίας προσωπικών δεδομένων.
 - 59 • Καταρτίζει και διατηρεί κατάλογο σε σχέση με την απαίτηση για διενέργεια εκτιμήσεως αντικτύπου (άρθρο 35 παρ. 4 του ΓΚΠΔ) και παρέχει συμβουλές σχετικά με τις πράξεις επεξεργασίας του άρθρου 36 παρ. 2 του ΓΚΠΔ.
 - 60 • Ενθαρρύνει την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας και εγκρίνει κώδικες δεοντολογίας που παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις.
 - 61 • Ενθαρρύνει τη θέσπιση μηχανισμών πιστοποίησης προστασίας δεδομένων και σφραγίδων και σημάτων προστασίας των δεδομένων και εγκρίνει τα κριτήρια πιστοποίησης.
 - 62 • Σχεδιάζει και δημοσιεύει απαιτήσεις διαπιστεύσεως φορέα για την παρακολούθηση κωδίκων δεοντολογίας και φορέα πιστοποίησης.
 - 63 • Συνεργάζεται με άλλες εποπτικές αρχές μέσω ανταλλαγής πληροφοριών και παρέχει αμοιβαία συνδρομή σε αυτές με σκοπό τη διασφάλιση της συνεκτικότερης εφαρμογής του ΓΚΠΔ.
 - 64 • Συμβάλλει στις δραστηριότητες του Εθνικού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων.
- 65 Επίσης, η Αρχή διαθέτει εξουσίες ελέγχου, καθώς και διορθωτικές, συμβουλευτικές και αδειοδοτικές εξουσίες, όπως αυτές εξειδικεύονται και αναλύονται στο άρθρο 58 του ΓΚΠΔ και στο άρθρο 15 του ν. 4624/2019.
- 66 Ακόμα, η Αρχή καταρτίζει ετήσια έκθεση των δραστηριοτήτων της, την οποία υποβάλ-

λει στο εθνικό κοινοβούλιο, την κυβέρνηση και άλλες αρχές και την καθιστά διαθέσιμη στο κοινό, την Επιτροπή και το ΕΣΠΔ (άρθρο 59 του ΓΚΠΔ, άρθρο 14 του ν. 4624/2019). Όπως έχει κρίνει το Συμβούλιο της Επικρατείας⁹⁶ και η ΑΠΔΠΧ⁹⁷, οι αρμοδιότητες της Αρχής δεν επεκτείνονται σε ζητήματα δικαιοδοτικής φύσεως που εκκρεμούν ενώπιον των δικαστηρίων. Η Αρχή στερείται αυτού του είδους της αρμοδιότητας ένεκα της αρχής της διακρίσεως των λειτουργιών. Συνελόντι ειπείν, αν μια υπόθεση έχει ήδη αχθεί ενώπιον δικαστικών αρχών δεν μπορεί να αποφανθεί η Αρχή.

4. Έλεγχος δικαστικών αρχών από την Αρχή

Ερώτημα ανακύπτει αναφορικά με το ποιος ελέγχει τις δικαστικές αρχές για την ορθή επεξεργασία των δεδομένων εκ μέρους τους. Το άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. β' του προγενέστερου ν. 2472/1997 εξαιρούσε από το πεδίο εφαρμογής του δικαστικές και εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους (π.χ. ιατροδικαστική υπηρεσία, υπηρεσίες αρωγής ανηλίκων κ.λπ.) στο πλαίσιο απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της. Ο ΓΚΠΔ διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής του σε δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, επισημαίνοντας πάντως ότι η αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών δεν θα πρέπει να καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων, περιλαμβανομένης της λήψεως αποφάσεων (άρθρο 55 παρ. 3 και αιτιολογική σκέψη 20 ΓΚΠΔ). Το άρθρο 10 παρ. 5 του ν. 4624/2019 εξαιρεί την Αρχή από τον έλεγχο των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών στο πλαίσιο της δικαστικής λειτουργίας και των δικαστικών καθηκόντων. Θα ήταν, εξάλλου, άτοπο η Αρχή, κατά πράξεων της οποίας προβλέπεται ρητά η προσφυγή στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, να ελέγχει αυτά για την εφαρμογή του ΓΚΠΔ και της Οδηγίας 680/2016/ΕΕ⁹⁸. Επί των ανωτέρω επισημαίνονται τα εξής:

α) Το κριτήριο ασκήσεως δικαιοδοτικής αρμοδιότητας ανιχνεύεται ως εξαιρετικά ευρύ, καθώς το πλήθος πράξεων επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που λαμβάνουν χώρα καθημερινά στα δικαστήρια από δικαστικούς λειτουργούς και υπαλλήλους καθιστά αδύνατη τη θέσπιση εξαντλητικού καταλόγου⁹⁹. Σκόπιμη κρίνεται η παράθεση ενδεικτικών παραδειγμάτων επεξεργασιών που εντάσσονται στη δικαιοδοτική δραστηριότητα των δικαστηρίων και παραδειγμάτων που εντάσσονται στη διοικητική τους αρμοδιότητα και συνεπώς υπάγονται στη γενική αρμοδιότητα

⁹⁶ ΣτΕ 2683/2010.

⁹⁷ ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδοτήσεις 79/2002, 3/2003 και Αποφάσεις 8/2003, 27/2006.

⁹⁸ Βλ. Απόφαση Ολομελείας ΑΠ 63/2018, σελ. 7.

⁹⁹ Βλ. Διατύπωση Γνώμης Συμβουλίου Επικρατείας επί σχεδίου νόμου, αρ. 25/2018, σελ. 3.

της ΑΠΔΠΧ. Πολύ χρήσιμη είναι εν προκειμένω η Γνώμη 25/2018 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σύμφωνα με την εν λόγω Γνώμη, τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους αρμοδιότητα όταν απονέμουν δικαιοσύνη, όταν δηλαδή επιλύουν διαφορές μεταξύ συγκεκριμένων προσώπων με δημοσίευση αποφάσεων δεσμευτικών για τα διάδικα μέρη. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται η προσωρινή προστασία, οι αποφάσεις περί προαγωγών, μεταθέσεων, αποσπάσεων και μετατάξεων δικαστικών λειτουργών, κατά το άρθρο 90 Σ., οι επιθεωρήσεις δικαστικών λειτουργών, κατά το άρθρο 87 παρ. 3 Σ., η απόφαση περί παύσεως δικαστικών λειτουργών, κατά το άρθρο 88 παρ. 4 Σ., η άσκηση πειθαρχικής εξουσίας, κατά το άρθρο 91 Σ. Περαιτέρω, λειτουργούν υπό τη δικαιοδοτική τους αρμοδιότητα και τα εντασσόμενα στον δικαστικό μηχανισμό του κράτους υπηρεσιακά ή δικαστικά συμβούλια των δικαστικών υπαλλήλων, κατά το άρθρο 92 Σ., όταν αποφαινόμενοι για την υπηρεσιακή κατάσταση των εν λόγω δικαστικών υπαλλήλων ή ασκούν πειθαρχική εξουσία σε βάρος τους. Πράξεις επεξεργασίας που πραγματοποιούν οι δικαστικοί λειτουργοί, όταν μετέχουν σε δικαστικά όργανα εντός της δικαιοσύνης, τα οποία ασκούν αμιγώς διοικητικά καθήκοντα, όπως είναι οι επιτροπές διαγωνισμών για έργα, προμήθειες και υπηρεσίες των δικαστηρίων εμπίπτουν στο πεδίο της διοικητικής τους αρμοδιότητας. Αντιστοίχως, στο πεδίο της διοικητικής αρμοδιότητας ανήκουν οι πράξεις επεξεργασίας δικαστικών λειτουργών, όταν μετέχουν, σύμφωνα με το άρθρο 89 παρ. 2 Σ. σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές ή σε συμβούλια ή επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με τη Γνώμη της Γενικής Επιτροπείας Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων εντάσσονται, πάντως, στη διοικητική αρμοδιότητα η παραγωγή στατιστικών δεδομένων, καθώς και η τήρηση του αρχείου των ατομικών φακέλων δικαστικών λειτουργών και του προσωπικού μητρώου δικαστικών υπαλλήλων¹⁰⁰.

- 70 β) Δεν ορίζεται κάποια εποπτική αρχή, αποτελούμενη από δικαστές, που θα είναι υπεύθυνη για τα δικαστήρια. Το άρθρο δεν αξιοποιεί τη δυνατότητα που παρέχει τόσο ο ΓΚΠΔ στην αιτιολογική σκέψη 20¹⁰¹, αλλά και την επιταγή της Οδηγίας στην αιτιολογική σκέψη 80¹⁰² να δημιουργούνται εθνικοί φορείς στο πλαίσιο του δικαστικού

¹⁰⁰ Βλ. Διατύπωση Γνώμης Γενικής Επιτροπείας Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, αρ. πρωτ. 1849/2017, σελ. 4.

¹⁰¹ Βλ. αιτιολ. σκέψη 20, εδαφ. γ' ΓΚΠΔ: «Η εποπτεία των εν λόγω πράξεων επεξεργασίας δεδομένων θα πρέπει να μπορεί να ανατεθεί σε ειδικούς φορείς στο πλαίσιο του δικαστικού συστήματος του κράτους μέλους, το οποίο θα πρέπει ιδίως να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού, να ευαισθητοποιεί μέλη των δικαστικών λειτουργών όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους βάσει του παρόντος κανονισμού και να επιλαμβάνεται καταγγελιών σε σχέση με τις εν λόγω διαδικασίες επεξεργασίας δεδομένων».

¹⁰² Βλ. αιτιολ. σκέψη 80, εδαφ. δ' Οδηγίας 680/2016/ΕΕ: «Σε κάθε περίπτωση, η τήρηση των κανόνων

συστήματος του κράτους μέλους για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, όταν αυτά ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων. Δεν είναι τυχαίο ότι το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θέσπισαν εσωτερικό μηχανισμό ελέγχου της τήρησης των κανόνων της προστασίας δεδομένων¹⁰³. Το ζήτημα της ανάγκης ελέγχου των δικαστικών αρχών από ανεξάρτητη αρχή είχε ρυθμίσει εύστοχα το σχέδιο νόμου της 1ης Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής, στο άρθρο 65 του οποίου ορίζονταν εποπτικές αρχές δικαστηρίων και εισαγγελικών αρχών.

Ένα συναφές ερώτημα που ανακύπτει σχετίζεται με την άσκηση των δικαιωμάτων ενημερώσεως, διορθώσεως, διαγραφής και περιορισμού της επεξεργασίας, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, βάσει του άρθρου 50 του ν. 4624/2019. Αν ο ανακριτής διατάξει τη λήψη DNA και η επεξεργασία αυτή παραβιάσει την αρχή της αναλογικότητας, βάσει του άρθρου 45 παρ. 1 γ' του ν. 4624/2019, το υποκείμενο των δεδομένων δικαιούται να ασκήσει μια σειρά δικαιωμάτων, χωρίς να ορίζεται όμως πού μπορεί να τα ασκήσει, ελλείψει αρμοδιότητας της ΑΠΔΠΧ. Ανακύπτει ευλόγως το ερώτημα εάν το εποπτικό συμβούλιο θα ασκήσει χρέη εποπτικής αρχής. Αντίστοιχο κενό προκαλεί η εξαίρεση των δικαιοδοτικών πράξεων των δικαστικών και εισαγγελικών πράξεων από τον έλεγχο του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων, βάσει του άρθρου 8 παρ. 2 του ν. 4624/2019. Και στην περίπτωση αυτή προκύπτει και πάλι κενό εποπτείας. Το προκληθέν κενό εποπτείας από ανεξάρτητη αρχή φαίνεται να έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το άρθρο 8 παρ. 3 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος δεν αναγνωρίζει εξαιρέσεις στον έλεγχο από ανεξάρτητες αρχές για κάποιες αρμοδιότητες, όπως τις δικαστικές αρμοδιότητες.

γ) Στην κατεύθυνση αυτή, ειδικά για τα ανώτατα δικαστήρια προτείνεται το εποπτικό όργανο να είναι τριμελές και να ορίζεται με απόφαση της οικείας Ολομέλειας. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο η εν λόγω εποπτική επιτροπή θα μπορούσε να είναι ενιαία για το Δικαστήριο και τη Γενική Επιτροπεία της Επικράτειας με το ένα από τα τρία μέλη να είναι δικαστής της Γενικής Επιτροπείας. Οι σχετικές με τον εποπτικό και ρυθμιστικό ρόλο των αρχών αυτών ρυθμίσεις οφείλουν να είναι λεπτομερείς και να περιέχουν κατάλογο με τις αρμοδιότητες και εξουσίες των εν λόγω (δικαστικών και εισαγγελικών) εποπτικών επιτροπών, τη δυνατότητα εξετάσεως των καταγγελιών που σχετίζονται

της παρούσας οδηγίας από τα δικαστήρια και άλλες ανεξάρτητες δικαστικές αρχές υπόκειται πάντα σε ανεξάρτητο έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 του Χάρτη».

¹⁰³ Βλ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Οκτωβρίου 2019 για τη θέσπιση εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου σε περιπτώσεις επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των δικαιοδοτικών καθηκόντων του Δικαστηρίου (2019/C 383/02), διαθέσιμο σε [link](#).

με τις εν λόγω επεξεργασίες δεδομένων, την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσον αφορά στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται σε δικαστικές αποφάσεις, σε αποφάσεις δικαστικών σχηματισμών στις διαδικασίες προσυμβατικού ελέγχου ή σε αρχεία σχετικά με ποινικές διαδικασίες ή διαδικασίες καταλογισμού δημοσίων υπολόγων, να προβλεφθούν κατηγοριοποιήσεις ανά κατηγορία υποκειμένου δεδομένων (ύποπτοι, καταδικασθέντες για ποινικό αδίκημα, θύματα, μάρτυρες, πρόσωπα που κατέχουν σχετικές πληροφορίες ή πρόσωπα επαφής και συνεργοί υπόπτων και καταδικασθέντων εγκληματιών) και αντίστοιχες προθεσμίες αποθηκεύσεως των δεδομένων αυτών, να προβλέπεται η δυνατότητα περιοδικού επανελέγχου και επικαιροποίησης των δεδομένων (σκέψεις 20, 26, 30, 31, 37, 38, 39, 42, 49, 53, 80, 81 του προοιμίου της Οδηγίας 680/2016/ΕΕ) και να παρέχεται ειδική εξουσιοδότηση για την έκδοση κατ' ιδίαν ειδικού κανονισμού, προκειμένου να ρυθμιστούν λεπτομερέστερα οι απαραίτητες για κάθε δικαιοδοτικό κλάδο προϋποθέσεις¹⁰⁴.

5. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος

- 73** Οι συνταγματικές εγγυήσεις της ανεξαρτησίας των αρχών ρυθμίζονται για όλες τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές στο άρθρο 101^Α Σ. Το εν λόγω άρθρο ρυθμίζει την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών των αρχών, την ορισμένη θητεία τους, τον τρόπο επιλογής τους. Η πρόβλεψη κοινοβουλευτικού ελέγχου της δράσεως των ανεξαρτήτων αρχών σχετικοποιεί εν μέρει τη λειτουργική ανεξαρτησία των μελών των αρχών¹⁰⁵. Η ρύθμιση αυτή επιδιώκει την άρση του ελλείμματος νομιμοποίησης των ανεξαρτήτων αρχών και κυρίως την επίλυση του συνταγματικού ζητήματος της ασκήσεως δημόσιας εξουσίας χωρίς υπαγωγή αυτής στον κοινοβουλευτικό έλεγχο¹⁰⁶.
- 74** Η χρήση του όρου «κοινοβουλευτικός έλεγχος» είναι εσφαλμένη στην περίπτωση των ανεξαρτήτων αρχών, καθώς ο αναθεωρητικός νομοθέτης δεν είχε προ οφθαλμών τον έλεγχο που ασκεί η Βουλή στην κυβέρνηση¹⁰⁷. Υπό αυτή την έννοια, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος κρίνεται «θεσμικά και πολιτικά αδιανόητος»¹⁰⁸. Η έννοια

¹⁰⁴ Βλ. Πρακτικά της 14ης Γενικής Συνεδρίασεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 14ης.11.2018, σελ. 32 επ.

¹⁰⁵ Βλ. Φ. Παναγοπούλου, «Ζητήματα συνταγματικότητας των ανεξαρτήτων αρχών στις Η.Π.Α.–Οι προεκτάσεις τους στην ελληνική έννομη τάξη», σε Εταιρεία Διοικητικών Μελετών, *Πεπραγμένα 1992-2003*, 2004, σελ. 127.

¹⁰⁶ Βλ. Λ. Μήτρου, «Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», σε Φ. Κοζύρης/Σ. Μεγγλίδου (επιμ.), *Η «Ανεξαρτησία» των ανεξαρτήτων αρχών*, Πρακτικά Ημερίδας 29 Οκτωβρίου 2002, 2003, σελ. 64.

¹⁰⁷ Βλ. Γ. Παπαδημητρίου, *Ανεξάρτητες Αρχές. Η αργόσυρτη πορεία προς την ωρίμανση*, σελ. 47.

¹⁰⁸ Βλ. Γ. Παπαδημητρίου, «Συμπερασματικές Παρατηρήσεις», σε Φ. Ι. Κοζύρης/Σ. Μεγγλίδου (επιμ.), *Η «Ανεξαρτησία» των ανεξαρτήτων αρχών*, Πρακτικά Ημερίδας 29 Οκτωβρίου 2002, 2003, σελ. 230.

του κοινοβουλευτικού ελέγχου συνδέεται με τη δυνατότητα καταλογισμού πολιτικής ευθύνης υπό τη μορφή προτάσεως δυσπιστίας, κάτι που δεν είναι όμως νοητό για τα μέλη των ανεξαρτήτων αρχών, καθώς έχουν ορισμένη θητεία¹⁰⁹. Πρόκειται μόνο για την παροχή εξηγήσεων στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή¹¹⁰ και η έννοια του κοινοβουλευτικού ελέγχου έχει μόνο συμβολικό χαρακτήρα. Είναι γεγονός ότι επί της ασκήσεως του ελέγχου πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν η ιδιαίτερη φύση και η αποστολή των ανεξαρτήτων αρχών και, ως εκ τούτου, απαιτείται ιδιαίτερη αυτοσυγκράτηση με γνώμονα τη θεσμική ευπρέπεια¹¹¹.

Η βούληση του νομοθέτη ήταν να μην ασκείται κανενός είδους έλεγχος ιεραρχικός¹¹², σκοπιμότητας, νομιμότητας¹¹³, οικονομικός, προληπτικός, κατασταλτικός επί των ανεξαρτήτων αρχών από την εκτελεστική εξουσία, με την εξαίρεση ότι ο προϋπολογισμός των αρχών καταρτίζεται και εκτελείται από το υπουργείο στο οποίο υπάγεται η κάθε ανεξάρτητη αρχή¹¹⁴. Επισημαίνεται, πάντως, ότι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος επί των ανεξαρτήτων αρχών δεν μπορεί να προσλάβει τη μορφή λογοδοσίας εκ μέρους του αρμοδίου Υπουργού για τις πράξεις ή τις παραλείψεις τους¹¹⁵. Το σύστημα του υπάρχοντος κοινοβουλευτικού ελέγχου σκιαγραφείται στο άρθρο 138Α ΚανΒ, βάσει του οποίου υφίσταται α) υποχρέωση υποβολής στον Πρόεδρο της Βουλής μέχρι την 31η Μαρτίου κάθε έτους εκθέσεως πεπραγμένων για το έργο της αρχής κατά το προηγούμενο έτος, β) δυνατότητα υποβολής ειδικών εκθέσεων για θέματα της αρμοδιότητας κάθε ανεξάρτητης αρχής είτε με δική της πρωτοβουλία είτε κατόπιν παραγγελίας αρμόδιας επιτροπής της Βουλής, γ) ακρόαση των Προέδρων και Μελών των ανεξαρτήτων αρχών κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 38 παρ. 1 εδ. α' και 6 του άρθρου 41 Α παρ. 6 ΚανΒ, δ) δικαίωμα αναφοράς προς τη Βουλή για την προώθηση και επίλυση θεμάτων που ανάγονται στην εκπλήρωση της αποστολής κάθε ανεξάρτητης αρχής, ε) υποχρέωση υποβολής σχεδίου προϋπολογισμού. Μέσω της υπαγωγής των ανεξαρ-

75

¹⁰⁹ Βλ. Κ. Χρυσόγονο, *Οι ανεξάρτητες αρχές στο Σχέδιο της Επιτροπής Αναθεώρησης*, ΤοΣ, 2000, σελ. 1170-1 επ.

¹¹⁰ *Ibidem*, σελ. 1170.

¹¹¹ Βλ. Γ. Παπαδημητρίου, *Ανεξάρτητες Αρχές*, ό.π., σελ. 49-50.

¹¹² Βλ. Σ. Κτιστάκη, *Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*, ό.π., σελ. 569.

¹¹³ Σε αντίθετη κατεύθυνση κινείται ωστόσο το υπ' αριθ. 49/2003 Πρακτικό Επεξεργασίας του Ε' Τμήματος του ΣτΕ, το οποίο αναφέρεται στη δυνατότητα του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ να ελέγχει τη νομιμότητα των αποφάσεων του ΕΣΡ. Σύμφωνα με το σχετικό πρακτικό, διατηρείται η σχετική αρμοδιότητα του Υπουργού, ο έλεγχος νομιμότητας ερμηνεύεται, ωστόσο, ως δυνατότητα αναπομπής και δεν περιλαμβάνει δυνατότητα προσθηκών ή τροποποιήσεων των αποφάσεων του ΕΣΡ.

¹¹⁴ Βλ. Α. Ψαρούδα-Μπενάκη, «Οι ανεξάρτητες αρχές στο πολιτειακό σύστημα», σε Ν. Φραγκάκης (επιμ.), *Οι ανεξάρτητες αρχές στη σύγχρονη δημοκρατία*, 2008, σελ. 14-15.

¹¹⁵ Βλ. Κ. Χρυσόγονο, *Οι ανεξάρτητες αρχές*, ό.π., σελ. 1171.

τήτων αρχών στη Βουλή επιτυγχάνονται δύο τινά: Πρώτον, η Βουλή ορίζει τη σύνθεσή τους και, δεύτερον, ελέγχει τη δράση τους μέσω της ασκήσεως κοινοβουλευτικού ελέγχου¹¹⁶. Ωστόσο, η ιστορική σημασία του κοινοβουλευτικού ελέγχου δεν βρίσκει πεδίο εφαρμογής στην περίπτωση των ανεξαρτήτων αρχών, αφού τα συνήθη μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου δεν είναι αναλογικώς εφαρμόσιμα επί των ανεξαρτήτων αρχών¹¹⁷, με την αιτιολογία ότι δεν είναι συμβατή με τη λειτουργική ανεξαρτησία των ανεξαρτήτων αρχών η δυνατότητα της Βουλής να καταλογίζει πολιτική ευθύνη σε αυτές και υπό αυτή την έννοια ο έλεγχος καθίσταται κωλός και μετέωρος¹¹⁸.

6. Το ζήτημα της συμμετοχής Ανωτάτων Δικαστικών ως Προέδρου και Αντιπροέδρου

- 76 Η λειτουργική ανεξαρτησία του Προέδρου, του Αναπληρωτή Προέδρου και των μελών της Αρχής κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του ν. 4624/2019. Ο νομοθέτης του ν. 4624/2019 διαφοροποιήθηκε από τον νομοθέτη του ν. 2472/1997 (άρθρο 16), ο οποίος επέτασσε την ιδιότητα του Ανωτάτου Δικαστικού για τον Πρόεδρο ή Αντιπρόεδρο. Κρίνεται ότι θα πρέπει ο Πρόεδρος ή ο Αναπληρωτής της Αρχής να είναι Ανώτατος Δικαστής, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος εκδόσεων πράξεων που δεν έχουν τα απαιτούμενα εγγύα νομιμότητας. Είναι γεγονός ότι η επιλογή δικαστών ως Προέδρων, Αναπληρωτών Προέδρων ή μελών ανεξαρτήτων αρχών απορρέει από το «τεκμήριο ανεξαρτησίας» που συνοδεύει έναν ανώτατο δικαστικό λειτουργό¹¹⁹. Περαιτέρω, η ύπαρξη δικαστικών λειτουργών σε ανεξάρτητη αρχή διασφαλίζει την τήρηση της νομιμότητας κατά την έκδοση εκτελεστών διοικητικών πράξεων. Η θέση αυτή επιρρωνύεται από τη μέχρι τούδε πρωταγωνιστική παρουσία του Προέδρου και του Αναπληρωτή Προέδρου στη λειτουργία της Αρχής σε συνδυασμό με τη λιγότερο εντατική παρουσία των μελών, λόγω του ότι δεν ορίζονται σε σχέση εργασίας πλήρους απασχολήσεως. Ως εκ τούτου, μόνο η παρουσία κάποιου δικαστή μέλους δεν είναι δεδομένο ότι θα θεραπεύσει τη δικαστική απουσία στην ανώτατη πυραμίδα της Αρχής. Το αντεπιχείρημα ότι η τοποθέτηση δικαστικών λειτουργών σε ανεξάρτητες αρχές¹²⁰

¹¹⁶ Βλ. Α. Ψαρούδα-Μπενάκη, «Οι ανεξάρτητες αρχές στο πολιτειακό σύστημα», ό.π., σελ. 15.

¹¹⁷ Βλ. Γ. Λαζαράκο, *Οι Ανεξάρτητες Αρχές, Ο ρόλος και η σημασία τους στην ελληνική έννομη τάξη*, 2010, σελ. 97.

¹¹⁸ Βλ. Ι. Καμτσίδου, «Θεσμικές και πολιτικές Διαστάσεις των Ανεξαρτήτων Αρχών», σε Φ. Κοζύρης/Σ. Μεγγλίδου (επιμ.), *Η «Ανεξαρτησία» των ανεξαρτήτων αρχών*, Πρακτικά Ημερίδας 29 Οκτωβρίου 2002, 2003, σελ. 145.

¹¹⁹ Βλ. Λ. Μήτρου, *Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*, ό.π., σελ. 56.

¹²⁰ Οι δικαστικοί λειτουργοί τοποθετούνται στις ανεξάρτητες αρχές μετά από τη λήξη της θητείας τους στο δικαστικό σώμα, καθώς η συντριπτική πλειονότητα των δικαστικών λειτουργών δεν παραιτείται από το δικαστικό σώμα προκειμένου να αναλάβει θέση σε κάποια ανεξάρτητη αρχή, με την εξαίρεση εκείνων που παραλείφθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο να ορισθούν ως Πρόεδροι ή Αντιπρόεδροι.

ενδέχεται να δημιουργήσει στον δικαστή την επιθυμία ικανοποίησης κυβερνητικών επιθυμιών ή ακόμα και την αυτή πεπλανημένη εντύπωση στο αίσθημα δικαίου των πολιτών, προκειμένου να προταθεί για Πρόεδρος, Αναπληρωτής Πρόεδρος ή μέλος ανεξάρτητης αρχής, αντικρούεται μέσω της προτάσεως δικαστικών για το προεδρείο των ανεξαρτήτων αρχών από τις Ολομέλειες των Ανωτάτων Δικαστηρίων¹²¹, το οποίο μπορεί να γίνει σε επόμενη συνταγματική αναθεώρηση. Ως εκ τούτου, ο δικαστικός λειτουργός θα προτείνεται από το δικαστικό σώμα με αντικειμενικά κριτήρια, στα οποία πέραν της καταρτίσεώς τους με τα θέματα της κάθε αρχής θα συνυπολογίζονται και οι διοικητικές του ικανότητες.

7. Προβληματισμός ικανοποίησης δικαιωμάτων δύο ταχυτήτων

Το ζήτημα το οποίο τίθεται μέσω της συστάσεως ειδικής αρχής για την προστασία δεδομένων είναι ότι δύναται να οδηγήσει σε προστασία δικαιωμάτων δύο ταχυτήτων. Η ύπαρξη μιας αρχής που προστατεύει ένα δικαίωμα είναι δυνατόν να οδηγήσει σε παραμέληση ανταγωνιστικού δικαιώματος, όπως του δικαιώματος πληροφόρησης, που δεν διασφαλίζεται από αντίστοιχη ανεξάρτητη αρχή. Επομένως, η δυναμική ερμηνεία του Συντάγματος θα επέτασσε τη δημιουργία αρχής προστασίας προσωπικών δεδομένων και προσβάσεως στην πληροφορία, καθώς η πρόσβαση στην πληροφορία και η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να δρουν προεχόντως συμπληρωματικά και δευτερευόντως μόνο αντιθετικά¹²². Η σύγχρονη και εναρμονισμένη με την ισότιμη αντιμετώπιση των ατομικών δικαιωμάτων τάση των ευρωπαϊκών νομοθεσιών είναι η θέσπιση ενιαίας διοικητικής αρχής τόσο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων όσο και για την ελευθερία της πληροφόρησης¹²³. Συνεπώς, δεν πρέπει να δίδεται προβάδισμα μόνο στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν επί τάπητος υπάρχουν άλλα αντικρουόμενα συνταγματικώς προστατευόμενα έννομα αγαθά, όπως η ελευθερία της πληροφόρησης. Η θέση αυτή έρχεται σε απόλυτη αρμονία με τον ΓΚΠΔ, ο οποίος επισημαίνει εμφατικά στην αιτιολογική σκέψη 4 ότι «το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομέ-

77

δροι Ανωτάτων Δικαστηρίων.

¹²¹ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Περί του τρόπου επιλογής των μελών των ανεξαρτήτων αρχών*, ΕφΔΔ, 2016, σελ. 135.

¹²² Βλ. Σ. Βλαχόπουλο, «Πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα» σε Λ. Κοτσαλής (επιμ.), *Προσωπικά Δεδομένα, Ανάλυση-Σχόλια Εφαρμογή*, 2016, σελ. 74 επ.

¹²³ Πρβλ. Der Bundesbeauftragte für den Datenschutz und die Informationsfreiheit στη Γερμανία και τον Information Commissioner's Officer στο Ηνωμένο Βασίλειο. Βλ. σχετ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Η συνταγματικώς κατοχυρωμένη προστασία επί των αδειοδοτικών αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) προς χορήγηση δεδομένων*, ΔιΔικ, 2017, σελ. 340-341.

νων δεν είναι απόλυτο δικαίωμα· πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία και να σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Ο παρών κανονισμός σέβεται όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις ελευθερίες και αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη όπως κατοχυρώνονται στις Συνθήκες, ιδίως τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και των επικοινωνιών, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, την επιχειρηματική ελευθερία, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου και την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία». Παράλληλα, ο Κανονισμός κατοχυρώνει στο άρθρο 85 αυτού την ελευθερία εκφράσεως και πληροφορήσεως προβαίνοντας σε στάθμιση του δικαιώματος προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία εκφράσεως και πληροφορήσεως, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς. Η δυνατότητα ικανοποίησης του δικαιώματος πληροφορήσεως δίδεται ρητά στον εσωτερικό νομοθέτη μέσω του άρθρου 85, σύμφωνα με το οποίο «τα κράτη μέλη διά νόμου συμβιβάζουν το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του παρόντος κανονισμού με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης». Υπό αυτή την έννοια, τονίζεται ότι το δικαίωμα στην προστασία προσωπικών δεδομένων δεν είναι ένα απόλυτο και τυραννικό δικαίωμα¹²⁴. Στην ουσία επαναλαμβάνεται, υπογραμμίζεται, αλλά και επικαιροποιείται η βασική αρχή της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, η οποία θέτει επί ίσοις όροις ήδη στον τίτλο της την προστασία προσωπικών δεδομένων και την ελεύθερη διακίνηση των δεδομένων¹²⁵. Εν τοις

¹²⁴ Βλ. Χ. Ανθόπουλο, *Προσωπικά δεδομένα και δικαιώματα*, Έθνος, 18.01.2017, διαθέσιμο στο [link](#).

¹²⁵ Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικές είναι, ιδίως, οι σκέψεις 3, 8 και 10 στο Προοίμιο της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, οι οποίες ορίζουν τα ακόλουθα: «[...] (3) ότι για την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στην οποία, σύμφωνα με το άρθρο 7Α της συνθήκης, εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, απαιτείται όχι μόνο η δυνατότητα κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ κρατών μελών αλλά και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. [...] (8) ότι για την εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, πρέπει να υπάρχει ίσος βαθμός προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών σε όλα τα κράτη μέλη· ότι η υλοποίηση αυτού του στόχου που είναι ζωτικός για την εσωτερική αγορά, δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνον μέσω των ενεργειών των κρατών μελών, λαμβανομένων ιδίως υπόψη της έκτασης των υφιστάμενων αποκλίσεων μεταξύ των οικείων εθνικών νομοθεσιών καθώς και της ανάγκης συντονισμού των νομοθεσιών των κρατών μελών, προκειμένου η διασυννοητική ροή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να ρυθμίζεται με συνέπεια και σύμφωνα με τον στόχο της εσωτερικής αγοράς κατά την έννοια του άρθρου 7Α της συνθήκης· ότι είναι, ως εκ τούτου, απαραίτητη η παρέμβαση της Κοινότητας ώστε να υπάρξει προσέγγιση των νομοθεσιών [...] (10) ότι στόχος των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι η διασφάλιση της

πράγμασι, η Οδηγία δεν αποσκοπούσε στην κατοχύρωση ενός απόλυτου δικαιώματος με απώτερο στόχο την προστασία της ιδιωτικής ζωής, αλλά στην απελευθέρωση της κυκλοφορίας δεδομένων εντός της Κοινότητας με τελικό στόχο να μην παρεμποδίζεται η άσκηση τεσσάρων κοινοτικών ελευθεριών με όριο το θεμελιώδες δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή¹²⁶. Επισημαίνεται, επίσης, ότι στη σχετική συζήτηση για την κατάρτιση της Οδηγίας είχαν το προβάδισμα τα επιχειρήματα σχετικά με το οικονομικό σκέλος και την εσωτερική αγορά¹²⁷. Συνεπώς, δεν πρέπει να δίδεται προβάδισμα μόνο στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν επί τάπητος υπάρχουν άλλα αντικρουόμενα συνταγματικώς προστατευόμενα έννομα αγαθά, όπως η ελευθερία της πληροφόρησης. Σε διαφορετική περίπτωση ελλοχεύει ο εύλογος κίνδυνος να δίδεται μεγαλύτερη έμφαση στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που είναι υπό τη σκέπη μιας ανεξάρτητης συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής, έναντι της προσβάσεως στην πληροφορία, η οποία μένει εν τοις πράγμασι «ορφανή». Το αποτέλεσμα είναι ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα προτιμάει –ευλόγως– να μην κορηγεί τα δεδομένα, καθώς δεν θα υφίσταται οποιαδήποτε κύρωση, παρά να τα κορηγεί¹²⁸. Το δίδαγμα αυτό δεν κατέστη ευκρινές στον Έλληνα νομοθέτη του μεταγενέστερου ν. 4624/2019, ο οποίος έχασε τη μεγάλη ευκαιρία μεταλλάξεως της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σε Αρχή Προστασίας Δεδομένων και Προσβάσεων στην Πληροφορία.

78

προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, όπως επίσης αναγνωρίζεται στο άρθρο 8 της ευρωπαϊκής σύμβασης περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών καθώς και στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου (7) ότι, για το λόγο αυτό, η προσέγγιση των εν λόγω νομοθεσιών δεν πρέπει να οδηγήσει στην εξασθένηση της προστασίας που εξασφαλίζουν αλλά, αντιθέτως, πρέπει να έχει ως στόχο την κατοχύρωση υψηλού επιπέδου προστασίας στην Κοινότητα».

¹²⁶ Βλ. Β. Χρήστου, *Το δικαίωμα στην προστασία*, ό.π., σελ. 19 επ.

¹²⁷ Βλ. Έγγραφο της Επιτροπής για την Προστασία των Ατόμων Σχετικά με την Επεξεργασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στην Κοινότητα και Ασφάλεια Πληροφοριών. COM (90) 314 final, 13 Σεπτεμβρίου 1990: «Οι διαφορετικές εθνικές προσεγγίσεις και η έλλειψη ενός συστήματος προστασίας σε Κοινοτικό επίπεδο αποτελούν εμπόδιο στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Εάν τα θεμελιώδη δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων, ιδιαίτερα το δικαίωμά τους στην ιδιωτική ζωή, δεν εξασφαλίζονται σε Κοινοτικό επίπεδο, η διασυνοριακή ροή δεδομένων μπορεί να εμποδίζεται...». Η νόμιμη βάση της Οδηγίας ήταν το Άρθρο 100Α (πλέον Άρθρο 95) της Συνθήκης. Βλ. επίσης Ρ. De Hert/S. Gutwirth, *Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στη νομολογία του Στρασβούργου και του Λουξεμβούργου: συνταγματοποίηση σε δράση*, Μετάφραση-Επιμέλεια Ε. Παπακωνσταντίνου, ΕφημΔΔ, 2010, σελ. 61.

¹²⁸ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: μια κριτική ηθικο-συνταγματική αποτίμηση ένα χρόνο μετά από τη θέση του σε εφαρμογή*, ΕφημΔΔ, 2019, σελ. 231.

8. Το ζήτημα της συγχωνεύσεως της ΑΠΔΠΧ με την ΑΔΑΕ

- 79 Για λόγους διοικητικής αποτελεσματικότητας, εξοικονομήσεως δημοσίων πόρων και αποφυγής συγκρούσεως αρμοδιοτήτων ευχερέστερη θα ήταν η συγχώνευση της αρχής που προβλέπεται στο άρθρο 9^Α Σ. με την αντίστοιχη «αδελφή» Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών που προβλέπεται στο αντίστοιχο άρθρο 19 Σ. Και αυτό διότι τα προστατευόμενα αγαθά συγγενεύουν ευρισκόμενα αμφότερα υπό την ευρύτερη σκέπη του ιδιωτικού βίου. Επιπλέον και όχι ήσσονος σημασίας, η συγχώνευση εξυπηρετεί την αρχή non bis in idem, καθώς με τον τρόπο αυτό θα αποφεύγεται η επιβολή διπλής κυρώσεως για την ίδια παράβαση¹²⁹.

9. Η θέση της Αρχής στη διοικητική πυραμίδα και η υπαγωγή της στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας

- 80 Η Αρχή τοποθετείται εκτός της ιεραρχικής διοικητικής πυραμίδας, μη υποκείμενη σε διοικητικό έλεγχο¹³⁰, αλλά εντάσσεται στη διοίκηση εν ευρεία εννοία, δεσμευόμενη από τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας¹³¹.
- 81 Η διασφάλιση της ανεξαρτησίας της Αρχής επιτάσσει ενίοτε την απόκλιση από τους γενικούς κανόνες του διοικητικού δικαίου¹³². Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο της Επικρατείας¹³³ έκρινε ότι καθήκοντα εισηγητού ενώπιον της Αρχής μπορούν να ανατεθούν μόνον σε τακτικό ή αναπληρωματικό μέλος της Αρχής και όχι σε ειδικό επιστημονικό προσωπικό (υπάλληλο της Γραμματείας της). Καίτοι εν τοις πράγμασι το ειδικό επιστημονικό προσωπικό έχει αναλάβει τον μεγαλύτερο όγκο των εργασιών της Αρχής, οι αρμοδιότητές του λογίζονται ως ελεγκτικές και προπαρασκευαστικές, με αποτέλεσμα ο ορισμός του ως εισηγητή να οδηγεί σε κακή συγκρότηση συλλογικού οργάνου. Επίσης, προβλέπεται η κατά προτεραιότητα εξέταση υποθέσεων ιδιαίτερης σπουδαιότητας σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 β του Κανονισμού Λειτουργίας της

¹²⁹ Το ΕΔΔΑ έχει αποκρυσταλλώσει τη νομολογία του με την απόφαση *Serguei Zolotoukhin v. Russia*, κρίνοντας ότι η αρχή non bis in idem ενεργοποιείται όταν το παρεπόμενο αδίκημα απορρέει από ταυτόσημα ή ουσιωδώς όμοια πραγματικά περιστατικά με αυτά που ήταν συστατικά της αρχικής ποινικής διώξεως (idem factum). Βλ. Μ. Μουστάκα, *Η αρχή ne bis in idem και το ελληνικό διοικητικό δίκαιο, Το αβέβαιο μέλλον μιας [κάποτε] πολλά υποσχόμενης αρχής*, 2018, σελ. 134, 174· Π. Βογιατζή, *Ne bis in idem και τεκμήριο αθωότητας από την ποινική στη διοικητική δίκη: ζητήματα συμβατότητας μεταξύ του ΕΔΔΑ και του Συμβουλίου της Επικρατείας*, ΘΠΔΔ, 6/2015, σελ. 533 επ.

¹³⁰ Βλ. άρθρο 1 Κανονισμού Λειτουργίας ΑΠΔΠΧ, [ΦΕΚ Β΄ 879 \(απόφαση 9/2022\)](#) και [τροποποίησή του με \[ΦΕΚ Β΄ 1245 \(απόφαση 40/2022\)\]](#).

¹³¹ Βλ. Λ. Μήτρου, «Ερμηνεία Άρθρου 9Α Σ», ό.π., σελ. 224, αρ. περιθ. 28.

¹³² Βλ. ΣτΕ 1209/2011, 3543/2002, 4240/2010.

¹³³ ΣτΕ 1209/2011.

Αρχής¹³⁴. Σημειώνεται, πάντως, ότι οι όποιες παρεκκλίσεις από τους γενικούς κανόνες του διοικητικού δικαίου πρέπει να στηρίζονται σε διάταξη νόμου και να αιτιολογούνται με βάση τη φύση της Αρχής και τον επιδιωκόμενο σκοπό¹³⁵. Αυτονοήτως, δεν θα μπορούσε να νοηθεί παρέκκλιση από την υποχρέωση αιτιολογίας των αποφάσεων της Αρχής, δυνάμει του άρθρου 17 Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας¹³⁶.

Περαιτέρω, επιβάλλεται η υποχρέωση προηγούμενης ακροάσεως πριν από τη λήψη αποφάσεων με δυσμενείς συνέπειες για τους διοικούμενους. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Κανονισμού Λειτουργίας της Αρχής¹³⁷, στις περιπτώσεις ασκήσεως των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στις περ. β΄ και θ΄ της παρ. 2 του άρθρου 58 του ΓΚΠΔ και των παρ. 6 και 7 του άρθρου 15 του ν. 4624/2019, η απόφαση της Αρχής εκδίδεται ύστερα από ακρόαση των εμπλεκόμενων μερών. Ας σημειωθεί ότι, κατά την πάγια διοικητική πρακτική της Αρχής υπό το πρότερο νομοθετικό καθεστώς, για τη διαδικασία χορηγήσεως της άδειας εκ μέρους της Αρχής δεν ήταν απαραίτητη η κλήση του υποκειμένου των δεδομένων, καθώς αυτή είναι υποχρεωτική για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκπρόσωπό του, σύμφωνα με το άρθρο 21 § 2 του ν. 2472/1997. Σύμφωνα με το άρθρο 8 του προγενέστερου Κανονισμού Λειτουργίας της Αρχής, ο οποίος θεσπίσθηκε με την απόφαση 6/1997 (ΦΕΚ Β 1095/1997), το δικαίωμα προηγούμενης ακροάσεως του διοικουμένου εφαρμοζόταν υποχρεωτικά για την επιβολή κυρώσεων, ενώ σε σχέση με τις λοιπές αρμοδιότητες της Αρχής προβλεπόταν απλώς ευχέρεια της Αρχής να καλεί τον ενδιαφερόμενο σε ακρόαση. Ως εκ τούτου, η έκδοση άδειας από την Αρχή προς τον υπεύθυνο επεξεργασίας, προκειμένου να χορηγήσει ευαίσθητα δεδομένα σε τρίτο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 7 § 2 του ν. 2472/1997, δεν συνιστά διοικητική κύρωση, για την οποία απαιτείται η κλήση του υπευθύνου επεξεργασίας ενώπιον της Αρχής (βλ. άρθρο 21 του ν. 2472/1997)¹³⁸. Δεν πρέπει, επίσης, να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι ο έλεγχος που διενεργείται από την Αρχή ως προς την αναγκαιότητα των αιτούμενων ευαίσθητων δεδομένων είναι έλεγχος οριακός υπό την έννοια ότι πρέπει να είναι πρόδηλη η μη αναγκαιότητα για να μη δοθεί άδεια. Διαφορετικά, υφίσταται ο κίνδυνος να υποκαταστήσει η Αρχή –που δεν έχει κατά κανόνα πλήρη φάκελο της υποθέσεως– την κρίση των αρμοδίων (δικαστηρίου και συνηγόρου) με ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες στην αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος

¹³⁴ Βλ. [ΦΕΚ Β΄ 879 25/2/2022 \[αριθμ. απόφ. 9\]](#).

¹³⁵ Βλ. Α. Ηλιάδου, «Η συνταγματική προστασία...», ό.π., σελ. 36.

¹³⁶ Ibidem.

¹³⁷ Βλ. [ΦΕΚ Β΄ 879 \[απόφαση 9/2022\] και τροποποίησή του με ΦΕΚ Β΄ 1245 \[απόφαση 40/2022\]](#).

¹³⁸ Βλ. ΑΠΔΠΧ/Γ/ΕΞ/5237-2/10.11.2010.

δικαστικής προστασίας κατ' άρθρο 20 § 1 Σ¹³⁹. Ως εκ τούτου, η Αρχή δεν υπεισέρχεται σε ενδελεχή έλεγχο των πραγματικών περιστατικών, που θα δικαιολογούσαν την προηγούμενη ακρόαση του διοικουμένου, καθώς κάτι τέτοιο θα ενείχε τον φόβο να προβεί η Αρχή σε αμιγώς δικαιοδοτικής φύσεως κρίση, η οποία ανήκει κατά το Σύνταγμα αποκλειστικώς στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων. Σημειώνεται ότι ακόμα και εάν η χορήγηση ευαίσθητων δεδομένων (π.χ. πιστοποιητικό αναφορικά με διαταραχές της ψυχικής υγείας) σε τρίτο θεωρηθεί επαχθής πράξη για τον διοικούμενο (εν προκειμένω, το υποκείμενο των δεδομένων), η προηγούμενη ακρόασή του δεν απαιτείται, σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας, εφόσον το μέτρο λαμβάνεται επί τη βάση πραγματικών δεδομένων¹⁴⁰. Αντιτίθεται, ωστόσο, ότι αντικείμενο αναφορικά με την υποχρέωση προηγούμενης ακρόασεως συνιστούν τόσο τα πραγματικά όσο και τα νομικά δεδομένα μίας υποθέσεως¹⁴¹. Η προβληματική της ελλείψεως προηγούμενης ακρόασεως για τη χορήγηση άδειας εκ μέρους της Αρχής είναι έντονη¹⁴², καθώς για τη χορήγηση δεδομένων λαμβάνει χώρα στάθμιση αγαθών και αξιών και, ως εκ τούτου, εύλογα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι απαιτείται η προηγούμενη ακρόαση του υποκειμένου των δεδομένων¹⁴³. Υπό αυτή την έννοια, κρίνεται ότι η προηγούμενη ακρόαση του υποκειμένου των δεδομένων εξυπηρετεί αποτελεσματικότερα την παρεχόμενη στο άρθρο 20 § 2 Σ. προστασία, μολοντί θα στεκόταν ως τροχοπέδη στη διοικητική αποτελεσματικότητα και εν γένει στην εύρυθμη λειτουργία της Αρχής.

- 83 Το θέμα αυτό στερείται το γε νυν έχον πρακτικής σημασίας, καθώς η Αρχή δεν χορηγεί πλέον άδειες επεξεργασίας δεδομένων υιοθετώντας ένα καθεστώς οιονεί αυτορρυθμίσεως. Σημειώνεται ότι η υποχρεωτική αδειοδότηση εκ μέρους της Αρχής για την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων δεν απέρρεε από την Οδηγία 95/46/ΕΚ, η οποία δεν προϋπέθετε την προηγούμενη χορήγηση άδειας από την Αρχή για τη διαβίβαση ευαίσθητων δεδομένων¹⁴⁴. Η πράξη μάλιστα είχε αποδείξει ότι η προηγούμενη χορήγηση άδειας εκ μέρους της Αρχής δυσχέρανε εν πολλοίς το

¹³⁹ Βλ. ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 55/2013 (μειοψηφία). Βλ. και ΣτΕ 2683/2010, η οποία ακύρωσε την ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 10/2009 (Σκ. 7), διότι προέβη σε αμιγώς δικαιοδοτικής φύσεως κρίση, η οποία ανήκει, κατά το Σύνταγμα, αποκλειστικώς στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων.

¹⁴⁰ Πρβλ. ΣτΕ 5711/1995.

¹⁴¹ Βλ. Π. Λαζαράτο, «Δικαίωμα ακρόασεως ενώπιον των διοικητικών αρχών και περιεχόμενο του ένδικου βοηθήματος ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων-Με αφορμή τη ΣτΕ 5711/1995», σε Π. Λαζαράτος, *Μελέτες, Διοικητικό Δίκαιο*, 2013, σελ. 359 επ.

¹⁴² Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Περί της οικιακής χρήσεως των προσωπικών δεδομένων*, ΕφημΔΔ, 2013, σελ. 704, υποσ. 48.

¹⁴³ Βλ. Α. Ηλιάδου, «Η συνταγματική προστασία...», ό.π., σελ. 36-37.

¹⁴⁴ Βλ. Κ. Χριστοδούλου, *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*, 2013, σ. 48, αρ. περιθ. 105, σύμφωνα με τον οποίο, η εν λόγω αδειοδότηση «ευρίσκεται σε ένταση» με την Οδηγία 95/46/ΕΚ.

έργο της, καθώς λόγω του μεγάλου φόρτου εργασίας της προς χορήγηση αδειών¹⁴⁵, παρακωλυόταν εκ των πραγμάτων η άσκηση πολύ σημαντικότερων ελεγκτικών, γνωμοδοτικών και κανονιστικών αρμοδιοτήτων της. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η Αρχή αντεπεξείρχετο με εξαιρετική δυσκολία στο έργο της και πολλές φορές με αρκετή καθυστέρηση. Αν ληφθεί μάλιστα υπ' όψιν ότι ένας μεγάλος αριθμός αιτήσεων κατετίθετο με τη διαδικασία του επείγοντος λόγω σύντομης δικασίμου και ότι πληθώρα αιτήσεων δεν ήταν πλήρης, λόγω π.χ. μη νομιμοποίησης αιτούντων ή ανεπαρκούς θεμελίωσης του εννόμου συμφέροντος κ.λπ. το έργο της Αρχής καθίστατο ακόμη πιο δυσχερές¹⁴⁶. Ωστόσο, δεν παύουν να εκφράζονται και κάποιες ανησυχίες με το νέο καθεστώς οιονεί αυτορρυθμίσεως για το εάν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας είναι σε θέση να προβαίνουν σε λεπτές σταθμίσεις. Οι ανωτέρω προβληματισμοί εντείνονται ελλείψει προβλέψεων κάποιων εγγυήσεων για την κατοχύρωση του δικαιώματος προσβάσεως στην πληροφορία, π.χ. σε ιδιωτικό νοσοκομείο, καθώς καθίσταται όχι μόνο ευκολότερη, αλλά και νομικά ασφαλέστερη επιλογή για τους υπευθύνους επεξεργασίας να μη χορηγούν τα δεδομένα, προκειμένου να μην εμπλακούν σε δικαστικές διαμάχες σε περίπτωση αμφιβολίας. Εάν, όμως, το δικαίωμα ενημερώσεως κατοχυρωνόταν ισομερώς με το δικαίωμα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δεν θα υφίστατο αυτή η ανησυχία.

10. Ο δικαστικός έλεγχος των πράξεων της Αρχής

Οι πράξεις της ΑΠΔΠΧ με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις συνιστούν, σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας¹⁴⁷, εκτελεστές διοικητικές πράξεις, υποκείμενες σε ακυρωτικό έλεγχο στο Συμβούλιο της Επικρατείας¹⁴⁸. Στις πράξεις με εκτελεστό χαρακτήρα συμπεριλαμβάνεται η κύρωση της προειδοποίησεως¹⁴⁹, της διαπιστώ-

84

¹⁴⁵ Βλ. διεξοδική ανάλυση της προβληματικής από Ζ. Καρδασιάδου, «Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υγείας από τους φορείς υπηρεσιών υγείας και κοινωνικοασφαλιστικών παροχών», σε Ένωση Ελλήνων Νομικών e-Θέμις (επιμ.), *Το δίκαιο στην ψηφιακή εποχή*, 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο e-Θέμις, 2012, σελ. 25.

¹⁴⁶ Βλ. Φ. Μίτλεττον, «Προστασία δεδομένων υγείας: γενική επισκόπηση & πρακτικά ζητήματα», σε *Πρακτικά/Συνέδριο για τα 15 χρόνια λειτουργίας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα*, Αθήνα, 23-24.05.2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Αρχής, σελ. 63 επ.

¹⁴⁷ Βλ. 4240-4243/2010, 1209/2011· ΣτΕ 3575/2012.

¹⁴⁸ Βλ. Ν. Σακελλαρίου, «Ο έλεγχος των πράξεων της ΑΠΔΠΧ από το Συμβούλιο της Επικρατείας», σε *Πρακτικά/Συνέδριο για τα 15 χρόνια λειτουργίας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα*, Αθήνα, 23-24.05.2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Αρχής, σελ. 20 επ.

¹⁴⁹ Βλ. ΣτΕ 2721/2001 και 2279/2001. Στην τελευταία απόφαση κρίθηκε ότι κατά το σκέλος του διατακτικού που αφορά στη μελλοντική και χρονικώς απροσδιόριστη εφαρμογή του ν. 1599/1986, η πράξη της Αρχής συνιστά απλή σύσταση, στερούμενη εκτελεστού χαρακτήρα.

σεως παραβάσεως ποινικού κανόνα που οριζόταν στον ν. 2472/1997 για τη διαβίβαση της υποθέσεως στον Εισαγγελέα, κατά το άρθρο 22 παρ. 11 του αυτού νόμου¹⁵⁰. Αντιθέτως, η απλή έκφραση γνώμης εκ μέρους της Αρχής αναφορικά με το σε ποιους είναι νόμιμο να χορηγούνται αντίγραφα καταθέσεων πλειστηριασμών σε περίπτωση σχετικής αιτήσεως κρίθηκε ως μη εκτελεστή διοικητική πράξη¹⁵¹, καθώς μέσω αυτής (εν προκειμένω της ΑΠΔΠΧ Αποφάσεως 41/2002) διατυπώνεται απλώς γνώμη επί του τεθέντος ερωτήματος, η οποία δεν αποτελεί σύσταση, υπόδειξη ή εξέταση παραπόνων κατά το άρθρο 19 παρ. 1 στοιχ. γ' και ιγ' του ν. 2472/1997. Σε αντίθετη κατεύθυνση κινείται το Συμβούλιο της Επικρατείας στην περίπτωση της διαπιστώσεως παραβάσεως της νομοθεσίας περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κρίνοντας ότι -ανεξαρτήτως της επιβολής κυρώσεως- η πράξη αυτή έχει εκτελεστό χαρακτήρα¹⁵². Τέλος, η απόφαση της ΑΠΔΠΧ που εκδίδεται στο πλαίσιο ασκήσεως της προβλεπόμενης από τις διατάξεις του άρθρου 19 περ. δ' και ιγ' σε συνδυασμό με το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 2472/1997 αρμοδιότητας για τη χορήγηση αδειών κρίθηκε ως εκτελεστή διοικητική πράξη¹⁵³. Η θέση της ΑΠΔΠΧ υπό το προγενέστερο καθεστώς του ν. 2472/1997 ήταν ότι η σχετική αδειοδοτική απόφαση εστερείτο εκτελεστότητας. Υπό αυτή την έννοια, η πράξη άδειας της αρχής αποτελεί πράξη μιας σύνθετης διοικητικής ενέργειας, η τελική πράξη της οποίας είναι η απόφαση του υπευθύνου επεξεργασίας προς χορήγηση ή μη των δεδομένων. Η κρίση αυτή αιτιολογείτο από την ΑΠΔΠΧ στο ότι υπό το ισχύον στην ελληνική έννομη τάξη νομοθετικό καθεστώς, μόνον τα δικαστήρια έχουν την εξουσία να επιβάλουν στη δημόσια διοίκηση υποχρέωση χορηγήσεως δημοσίου εγγράφου (άρθρο 94 παρ. 4 Σ.), δεδομένου ότι δεν προβλέπεται από τον νομοθέτη ειδικό διοικητικό όργανο, όπως συμβαίνει σε άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, προστασίας του δικαιώματος προσβάσεως στα δημόσια έγγραφα¹⁵⁴. Συνεπώς, μόνον η τυχόν αρνητική απόφαση της Αρχής για την άδεια επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων (π.χ. απαγόρευση διαβίβασεως δεδομένων υγείας) θα ήταν πράξη εκτελεστή και θα δημιουργούσε, ενδεχομένως, θέμα ελέγχου νομιμότητας πράξεως της Αρχής¹⁵⁵. Η θετική απόφαση της Αρχής αποτελεί μιν απαραίτητο όρο

¹⁵⁰ Βλ. ΣτΕ 96/2003.

¹⁵¹ Βλ. ΣτΕ 3212/2003. Σύμφωνα πάντως με τη μειοψηφήσασα θέση, η ΑΠΔΠΧ εξέφερε κρίση δεσμευτική κατόπιν διατυπώσεως σχετικού ερωτήματος από κρατικό όργανο, σχετικά με το ζήτημα αν συγκεκριμένη πράξη προσκρούει στο ν. 2472/1997.

¹⁵² Βλ. ΣτΕ 96/2003. Βλ. κριτική για τη διάσταση της νομολογίας από Λ. Μήτρου, *Η προστασία των προσωπικών δεδομένων*, ό.π., σελ. 360.

¹⁵³ Βλ. ΣτΕ 1465/2016.

¹⁵⁴ Βλ. ΑΠΔΠΧ, Γνωμ. 3/2009 της για τις έννομες συνέπειες της εισαγγελικής παραγγελίας.

¹⁵⁵ Σύμφωνα με την ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδ. 3/2009 υπό το ισχύον νομικό καθεστώς της προσβάσεως σε δημόσια έγγραφα, η Διοίκηση δεσμεύεται από την αρνητική απόφαση της Αρχής να επιτρέψει τη

για την απόφαση του υπεύθυνου επεξεργασίας (π.χ. ενός νοσοκομείου) περί χορηγίας των αιτουμένων δεδομένων (π.χ. ενός ιατρικού πιστοποιητικού), αλλά δεν είναι η τελικώς θίγουσα την αιτούσα εκτελεστή πράξη· ούτε άλλωστε υποχρεώνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας να χορηγήσει το αιτούμενο έγγραφο, εφόσον δεν διατάσσει τη χορήγηση του, αλλά απλώς κρίνει ότι είναι από απόψεως προσωπικών δεδομένων επιτρεπτή η χορήγηση του. Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι σε περίπτωση χορηγίας αδειάς εκτελεστή πράξη υποκείμενη σε ακυρωτικό ή ουσιαστικό έλεγχο θα έπρεπε να ήταν η τελική απόφαση του υπευθύνου επεξεργασίας, η οποία κατ' ουσίαν θίγει το υποκείμενο των δεδομένων και όχι η ενδιάμεση πράξη της Αρχής¹⁵⁶. Ωστόσο, το Συμβούλιο της Επικρατείας στην απόφαση 1465/2016 απέρριψε τον σχετικό ισχυρισμό της ΑΠΔΠΧ περί μη εκτελεστότητας της πράξεως της Αρχής ως αβάσιμο. Το ζήτημα αυτό δεν στερείται προβληματισμού¹⁵⁷. Σύμφωνα με τον κλασικό ορισμό της διοικητικής πράξεως, διοικητική πράξη συνιστά η δήλωση της βουλήσεως του διοικητικού οργάνου, η οποία κατά κανόνα γίνεται με ορισμένη διαδικασία και με την οποία θεσπίζεται μονομερώς ένας κανόνας δικαίου, δηλαδή η πράξη με την οποία θεσπίζεται νομική ρύθμιση κατ' ενάσκηση δημόσιας εξουσίας με μόνη τη βούληση του οργάνου. Συστατικά στοιχεία της έννοιας της διοικητικής πράξεως αποτελούν κατά συνέπεια η μονομερής θέσπιση κανόνα δικαίου και η προέλευση από διοικητικό όργανο¹⁵⁸. Στην περίπτωση των χορηγουμένων από την Αρχή αδειών, είναι γεγονός ότι, παρά την ανεξαρτησία της και τον όποιο προβληματισμό αναφορικά με τη θέση της στο πλαίσιο της τριμερούς διακρίσεως των εξουσιών, η Αρχή αποτελεί διοικητικό όργανο¹⁵⁹. Περαιτέρω, συντρέχει το στοιχείο της μονομερούς θεσπίσεως κανόνα δικαίου, καθώς με τη χορήγηση της άδειας, κατά το άρθρο 7 παρ. 2 ν. 2472/1997, επέρχεται μεταβολή της έννομης καταστάσεως τόσο σε σχέση με τον υπεύθυνο επεξεργασίας, όσο και σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων¹⁶⁰. Συγκεκριμένα, με τη χορήγηση της άδειας εκ μέρους της Αρχής αφενός παρέχεται δυνατότητα στον υπεύθυνο επεξεργασίας για ενέργειες, στις οποίες άλλως δεν θα μπορούσε νομίμως να προβεί· αφετέρου, τα υποκείμενα των δεδομένων, ανεξαρτήτως της βουλήσεώς τους (ακόμα δηλαδή και αν εκφράσουν το δικαίωμα αντιρρήσεως κατά το άρθρο 13 του ν. 2472/1997), υφί-

χορήγηση εγγράφων με προσωπικά δεδομένα σε τρίτον, όχι όμως και από την απλή διαπίστωση ότι δεν υπάρχει νόμιμο κώλυμα για τη διαβίβαση προσωπικών δεδομένων σε τρίτο.

¹⁵⁶ Βλ. ΑΠΔΠΧ, Γ/ΕΞ/2681/8.5.2015 και Γ/ΕΞ/5237-2/10.11.2010.

¹⁵⁷ Βλ. ανάλυση από Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Χορήγηση δεδομένων υγείας με άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ): μια θεσμική αποτίμηση*, ΕφημΔΔ, 2015, σελ. 759.

¹⁵⁸ Βλ. Ε. Σπηλιωτόπουλο, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, 13η έκδοση, Τόμος 1ος, 2010, σελ. 100 επ.

¹⁵⁹ Βλ. Λ. Μήτρου, «Ερμηνεία άρθρου 9^Α Σ», ό.π., σελ. 224, αρ. περιθ. 28.

¹⁶⁰ Βλ. Α. Ηλιάδου, «Η συνταγματική προστασία...», ό.π., σελ. 38 επ.

στανται εν δυνάμει επέμβαση στο πεδίο προστασίας του δικαιώματός τους κατά το άρθρο 9Α Σ.¹⁶¹. Ως εκ τούτου, για λόγους τελεολογικούς, χάριν της διασφάλισης αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των υποκειμένων των δεδομένων έναντι των πράξεων της διοικήσεως, οι πράξεις χορηγήσεως άδειας πρέπει να έχουν εκτελεστό χαρακτήρα, ανεξαρτήτως του στοιχείου της υποχρεωτικής συμμορφώσεως προς αυτές¹⁶² υποκείμενες σε ακυρωτικό έλεγχο ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διαφορετική εκδοχή θα οδηγούσε στο συμπέρασμα να συνιστά εκτελεστή διοικητική πράξη υποκείμενη σε ακυρωτικό έλεγχο μόνο η πράξη ενός δημοσίου νοσοκομείου που χορηγεί ευαίσθητα δεδομένα κατόπιν άδειας της Αρχής, ενώ κατά της πράξεως ενός ιδιωτικού νοσοκομείου το υποκείμενο των δεδομένων θα εστερείτο της αυτής δικαστικής προστασίας. Ως εκ τούτου, η θέση αυτή δεν είναι σύμφωνη με το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του άρθρου 20 παρ. 1 Σ., καθώς θα στερούσε τον πολίτη από την αποτελεσματική δικαστική προστασία στην περίπτωση επεξεργασίας ευαίσθητων του δεδομένων¹⁶³. Περαιτέρω, το επιχείρημα ότι η αδειοδοτική πράξη δεν είναι δεσμευτική, δεν είναι πειστικό, καθώς δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις στις οποίες οι διοικητικές πράξεις δεν επιβάλλουν υποχρεωτικά ορισμένη συμπεριφορά, αλλά απλώς επιτρέπουν κάποιες ενέργειες, όπως για παράδειγμα η έκδοση οικοδομικής άδειας που δεν υποχρεώνει τον κάτοχό της να προβεί στην κατασκευή για την οποία χορηγείται, αλλά παρέχει σχετική ευχέρεια κατά τον χρόνο ισχύος της¹⁶⁴.

VIII. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΔΙΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

1. ΕΔΔΑ

- 85 Η εθνική νομοθεσία πρέπει να παρέχει τις κατάλληλες εγγυήσεις για την αποτροπή οποιασδήποτε χρήσεως προσωπικών δεδομένων που ενδέχεται να είναι ασυμβίβαστη με τις εγγυήσεις του άρθρου 8¹⁶⁵. Κυρίως πρέπει να διασφαλίζει ότι τα δεδομένα είναι σχετικά και προστατεύονται αποτελεσματικά από κατάχρηση¹⁶⁶. Η ανάγκη αυτή ενισχύεται στην περίπτωση αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, καθώς θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα υπό επεξεργασία δεδομένα είναι κατάλληλα για τον σκοπό της επεξεργασίας τους, δεν είναι περισσότερα από όσα απαιτούνται, διατηρούνται μόνο

¹⁶¹ Ibidem.

¹⁶² Ibidem.

¹⁶³ Για την προβληματική του δικαστικού ελέγχου των πράξεων μιας αρχής που φαίνεται να έχει την ερμηνευτική κυριαρχία επί θεμάτων της αρμοδιότητάς της, βλ. Α. Μήτρου, «Η προστασία των προσωπικών δεδομένων...», ό.π., σελ. 361.

¹⁶⁴ Βλ. σχετ. Α. Ηλιάδου, «Η συνταγματική προστασία...», ό.π., σελ. 38.

¹⁶⁵ ΕΔΔΑ, *Z v. Finland*, 22009/1993, 25.02.1997, § 95· M.M. v. UK, 24029/2007, 13.11.2012, § 95.

¹⁶⁶ ΕΔΔΑ, *Gardel v. France*, 16428/2005, 17.12.2009, § 62.

για το απαιτούμενο χρονικό διάστημα¹⁶⁷. Η διείδυση στον χρόνο πρέπει, κατά το Δικαστήριο, να έχει ένα όριο. Η αποκάλυψη μετά από δεκατρία χρόνια ότι κάποιος ήταν οδηγός της ΚGB¹⁶⁸ ή συνεργάτης μυστικής αστυνομίας του πρώην καθεστώτος¹⁶⁹ παραβιάζει το άρθρο 8.

Η προστατευόμενη πληροφορία δεν απαιτείται να είναι εμπιστευτική. Όταν η δημόσια πληροφορία συλλέγεται και καταχωρίζεται σε δημόσια αρχεία, το άρθρο 8 τυγχάνει εφαρμογής¹⁷⁰. Περαιτέρω, καλύπτεται η προστασία από την αποκάλυψη της πληροφορίας που σχετίζεται με το άτομο στις δημόσιες αρχές¹⁷¹. Η πληροφορία μπορεί να εμπεριέχει φωτογραφίες και άλλο υλικό που τυγχάνει επεξεργασίας από δημόσιες υπηρεσίες¹⁷². Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στις πληροφορίες που είχαν αποδειχθεί ψευδείς και ενδέχεται να βλάψουν τη φήμη κάποιου¹⁷³. Επίσης, σημαντικά είναι τα προσωπικά δεδομένα που αποκαλύπτουν πολιτική γνώμη και εμπίπτουν στις ειδικές κατηγορίες ευαίσθητων δεδομένων που χρήζουν αυξημένου επιπέδου προστασίας¹⁷⁴. Κατά τον καθορισμό του κατά πόσον οι προσωπικές πληροφορίες που διατηρούνται από τις αρχές περιλαμβάνουν κάποια από τις πτυχές της ιδιωτικής ζωής, το Δικαστήριο λαμβάνει υπ' όψιν το συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο οι επίμαχες πληροφορίες έχουν καταγραφεί και διατηρηθεί, τη φύση των αρχείων, τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα αρχεία χρησιμοποιούνται και υποβάλλονται σε επεξεργασία και τα συμπεράσματα που μπορούν να συναχθούν¹⁷⁵. Η αποθήκευση των προσωπικών δεδομένων σε δημόσια αρχεία δεν καταργεί την προστασία του άρθρου 8¹⁷⁶.

Τα τραπεζικά έγγραφα αναμφίβολα εμπεριέχουν προσωπικά δεδομένα ανεξάρτητα από το εάν αποκαλύπτουν ή όχι ευαίσθητες πληροφορίες¹⁷⁷. Το Δικαστήριο λαμβάνει υπ' όψιν τη φύση των σχετικών πληροφοριών για να καθορίσει το περιθώριο εκτι-

¹⁶⁷ ΕΔΔΑ, *S. and Marper v. UK*, 30562/2004, 30566/2004, 04.12.2008, § 103.

¹⁶⁸ ΕΔΔΑ, *Sõro v. Estonia*, 22588/2008, 03.12.2015, §§ 56–64.

¹⁶⁹ ΕΔΔΑ, *Ivanovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, 29908/2011, 21.01.2016, § 176.

¹⁷⁰ ΕΔΔΑ, *Rotaru v. Romania*, 28341/1995, 04.05.2000, § 43, 47· *P. G. and J. H. v. UK*, 44787/1998, 25.09.2001, § 57· *Segerstedt-Wiberg and Others v. Sweden*, 62332/2000, 06.09.2006, § 72· *Cemalettin Canli v. Turkey*, 22427/2004, 18.11.2008, § 33.

¹⁷¹ ΕΔΔΑ, *C. C. v. Spain*, 1425/2006, 06.10.2009, § 33.

¹⁷² ΕΔΔΑ, *Peck v. UK*, 44647/1998, 28.04.2003, § 59· *P. G. and J. H. v. UK*, 44787/1998, 25.09.2001, § 57–59.

¹⁷³ ΕΔΔΑ, *Rotaru v. Romania [GC]*, 28341/1995, 04.05.2000, § 44.

¹⁷⁴ ΕΔΔΑ, *Catt v. UK*, 43514/2015, 24.04.2019, §§ 112 and 123.

¹⁷⁵ ΕΔΔΑ, *S. and Marper v. the United Kingdom [GC]*, [30562/2004](#), [30566/2004](#), 04.12.2008, § 67

¹⁷⁶ ΕΔΔΑ, *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland [GC]*, 931/2013, 27.06.2017, § 134.

¹⁷⁷ ΕΔΔΑ, *M.N. and Others v. San Marino*, 28005/2012, 07.07.2015, § 51.

μήσεως του κράτους¹⁷⁸. Περαιτέρω, συνυπολογίζει το ιδιαίτερο πλαίσιο στο οποίο αποκτώνται και αποθηκεύονται οι πληροφορίες.

- 88 Σε υποθέσεις που αφορούν σε ύποπτους τρομοκράτες, το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα κράτη απολαμβάνουν ένα ευρύτερο περιθώριο εκτιμήσεως, ειδικά όσον αφορά στην καταχώριση πληροφοριών ατόμων που εμπλέκονται σε προηγούμενες τρομοκρατικές δραστηριότητες¹⁷⁹. Κρίθηκε ότι υπάγεται στα νόμιμα όρια της διαδικασίας διερευνήσεως τρομοκρατικού εγκλήματος η καταγραφή και διατήρηση προσωπικών δεδομένων σχετικά με το συλληφθέν άτομο ή ακόμη και άλλα πρόσωπα που ήταν τότε παρόντα στον τόπο συλλήψεως¹⁸⁰. Δεν συνιστά, επίσης, παραβίαση του άρθρου 8 η καταχώριση σε μια βάση δεδομένων παραβατών της γενετήσιας ελευθερίας¹⁸¹.
- 89 Σχετικά με χρήση σύγχρονων επιστημονικών μεθόδων στην ποινική δικαιοσύνη, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η προστασία που παρέχεται από το άρθρο 8 αποδυναμώνεται εάν αυτές επιτρέπονται απαρέγκλιτα χωρίς εξισορρόπηση των αντιτιθέμενων αγαθών¹⁸². Η αδιάκριτη και αόριστη συλλογή δεδομένων ποινικού μητρώου δεν συνάδει με τις απαιτήσεις του άρθρου 8, ελλείψει σαφών και λεπτομερών κανονιστικών διατάξεων που αποσαφηνίζουν τις ισχύουσες εγγυήσεις και καθορίζουν τους όρους υπό τους οποίους τα δεδομένα μπορούν να συλλεχθούν¹⁸³.
- 90 Το Δικαστήριο τόνισε ότι τα συμβαλλόμενα κράτη που έχουν αναδυθεί από μη δημοκρατικά καθεστώτα θα πρέπει να έχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια στην επιλογή τους για τον τρόπο διαχειρίσεως της κληρονομιάς τέτοιων καθεστώτων¹⁸⁴.
- 91 Η επεξεργασία δεδομένων σε δημοσίως επιτηρούμενους χώρους εγείρει πληθώρα ζητημάτων. Σε πολλές περιπτώσεις κάποιος –εν γνώσει ή εκ προθέσεως– εμπλέκεται σε αυτού του είδους τις δημόσιες δραστηριότητες και, συνεπώς, οι εύλογες προσδοκίες προστασίας της ιδιωτικότητάς του συνιστούν έναν σημαντικό πλην όχι καθοριστικό παράγοντα¹⁸⁵. Όταν κάποιος περπατά στον δρόμο ή συμμετέχει σε μια δημόσια εκδήλωση, καθίσταται ορατός σε όλους όσοι είναι παρόντες. Ωστόσο, η παρακολούθησή του με τεχνικά μέσα μπορεί να εγείρει ζητήματα όταν υπάρξει οποιοδήποτε συστηματικό ή μόνιμο αρχείο τέτοιου υλικού από τον δημόσιο τομέα. Γι' αυτόν τον λόγο τα αρχεία που συλλέγονται από υπηρεσίες ασφαλείας για ένα συγκεκριμένο

¹⁷⁸ ΕΔΔΑ, *G.S.B. v. Switzerland*, 28601/2011, 22.03.2016, § 93.

¹⁷⁹ ΕΔΔΑ, *Segerstedt-Wiberg and Others v. Sweden*, 62332/2000, 06.09.2006, § 88.

¹⁸⁰ ΕΔΔΑ, *Murray v. UK*, 14310/1988, 17.02.1993, § 93.

¹⁸¹ *B.B. v. France*, 5335/2006, 17.03.2010, § 60· *Gardel v. France*, 16428/2005, 17.12.2009, § 71· *M.B. v. France*, 22115/2006, 10.05.2010, § 62.

¹⁸² ΕΔΔΑ, *S. and Marper v. the United Kingdom [GC]*, [30562/2004](#), [30566/2004](#), 04.12.2008, § 112.

¹⁸³ ΕΔΔΑ, *M.M. v. UK*, 24029/2007, 29.04.2013, § 199.

¹⁸⁴ ΕΔΔΑ, *Anchev v. Bulgaria (dec.)*, 38334/2008, 68242/2016, 11.01.2018, §§ 103-111, § 113.

¹⁸⁵ ΕΔΔΑ, *Benedik v. Slovenia*, 62357/2014, 24.04.2018, § 101.

άτομο εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 8, ακόμη και όταν οι πληροφορίες δεν έχουν συγκεντρωθεί με παρεμβατική ή συγκεκαλυμμένη μέθοδο¹⁸⁶.

Οι διαδικτυακές δραστηριότητες που σχετίζονται με συγκεκριμένες δυναμικές 92
διευθύνσεις IP που διευκολύνουν τον προσδιορισμό του δημιουργού τέτοιων δρα-
στηριοτήτων, συνιστούν προσωπικά δεδομένα εμπίπτόμενα στο πεδίο εφαρμογής του
άρθρου 8¹⁸⁷. Το γεγονός ότι ο αιτών δεν είχε αποκρύψει τη δυναμική του διεύθυνση
δεν είναι καθοριστικός παράγοντας για να εκτιμηθεί αν η προσδοκία του για ιδιωτικό-
τητα ήταν λογική¹⁸⁸.

Επέμβαση στην ιδιωτική σφαίρα συνιστά επίσης η επεξεργασία δεδομένων από 93
συσκευές γεωεντοπισμού¹⁸⁹ που είναι εγκατεστημένες σε οχήματα¹⁹⁰.

2. ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ)

Το ΔΕΚ προ της θέσεως σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας και της δεσμευτικής 94
ισχύος του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων είχε αναγνωρίσει τον θεμελιώδη χαρα-
κτήρα του δικαιώματος στην προστασία προσωπικών δεδομένων¹⁹¹ προσδίδοντας
αυτοτελή χαρακτήρα στο δικαίωμα αυτό. Το ΔΕΕ επίσης έκρινε ότι η Οδηγία 95/46/
ΕΚ είχε σχεδιαστεί, προκειμένου να διασφαλίσει τον σεβασμό του δικαιώματος στα
κράτη μέλη¹⁹².

Ένα ρητό δικαίωμα στη λήθη αναγνωρίσθηκε από το ΔΕΕ στην απόφαση Google Spain 95
SL, Google Inc. κατά Agencia Española de Protección de Datos¹⁹³. Σύμφωνα με την
εν λόγω απόφαση, όταν, κατόπιν αναζητήσεως που έχει πραγματοποιηθεί με βάση το
ονοματεπώνυμο ενός προσώπου, εμφανίζεται στον κατάλογο αποτελεσμάτων σύνδε-
σμος προς ιστοσελίδα που περιέχει πληροφορίες για το εν λόγω πρόσωπο, αυτό μπορεί
να αποταθεί απευθείας στον φορέα εκμεταλλεύσεως της μηχανής αναζητήσεως. Εάν
ο τελευταίος δεν ανταποκριθεί στην αίτηση του θιγόμενου προσώπου, αυτό μπορεί να
αποταθεί στις αρμόδιες αρχές προκειμένου να επιτύχει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις,
τη διαγραφή του επίμαχου συνδέσμου από τον κατάλογο αποτελεσμάτων. Το Δικα-

¹⁸⁶ ΕΔΔΑ, *P.G. and J.H. v. the United Kingdom*, 44787/1998, 25.12.2001, § 57.

¹⁸⁷ ΕΔΔΑ, *Benedik v. Slovenia*, 62357/2014, 24.04.2018, §§ 107-108.

¹⁸⁸ ΕΔΔΑ, *Benedik v. Slovenia*, 62357/2014, 24.04.2018, §§ 116.

¹⁸⁹ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Ο έλεγχος των εργαζομένων με τεχνικά μέσα: Η περίπτωση του παγκοσμίου συστήματος γεωγραφικού προσδιορισμού (GPS)*, σελ. 64.

¹⁹⁰ ΕΔΔΑ, *Shimovolos v. Russia*, 30194/2009, 21.06.2011, § 65· *Uzun v. Germany*, 35623/2005, 02.12.2010, § 51-53.

¹⁹¹ ΕΔΔΑ, *Promusicae v. Telefónica de España SAU*, Υπόθ. C-275/06.

¹⁹² ΕΔΔΑ, *Deutsche Telekom AG v. Germany*, Υπόθ. C 543/09.

¹⁹³ Google Spain SL, Google Inc. κατά Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González, 14.05.2014 στην υπόθεση C-131/12.

στήριο έκρινε ότι ακόμη και η αρχικά νόμιμη επεξεργασία μη ανακριβών δεδομένων μπορεί, με την πάροδο του χρόνου, να καταστεί αντίθετη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν, λαμβανομένου υπ' όψιν του συνόλου των περιστάσεων που χαρακτηρίζουν τη συγκεκριμένη περίπτωση, τα δεδομένα αυτά είναι ακατάλληλα, δεν είναι ή έχουν πάψει να είναι συναφή με το οικείο ζήτημα ή είναι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους υπέστησαν επεξεργασία ή σε σχέση με τον χρόνο που έχει παρέλθει. Το Δικαστήριο προσθέτει ότι, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της αιτήσεως που έχει υποβάλει το υποκείμενο των δεδομένων, πρέπει – μεταξύ άλλων – να εξετάζεται αν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να πάψει η σχετική με το πρόσωπό του πληροφορία να συνδέεται με το ονοματεπώνυμό του μέσω του καταλόγου αποτελεσμάτων, ο οποίος προκύπτει κατόπιν αναζήτησεως που έχει διενεργηθεί με βάση το ονοματεπώνυμο αυτό. Εφόσον συμβαίνει κάτι τέτοιο, οι σύνδεσμοι προς τις ιστοσελίδες που περιέχουν τις πληροφορίες αυτές πρέπει να απαλείφονται από τον κατάλογο αποτελεσμάτων, εκτός αν υπάρχουν ειδικοί λόγοι, όπως ο ρόλος που διαδραματίζει το υποκείμενο των δεδομένων στον δημόσιο βίο, που να δικαιολογούν υπέρτερο συμφέρον του κοινού για πρόσβαση, στο πλαίσιο αντίστοιχης αναζήτησεως, στις επίμαχες πληροφορίες. Το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να απευθύνει σχετικές αιτήσεις στον φορέα εκμεταλλεύσεως της μηχανής αναζήτησεως, ο οποίος οφείλει να εξετάζει δεόντως τη βασιμότητά τους. Όταν ο υπεύθυνος της επεξεργασίας δεν ανταποκρίνεται στις αιτήσεις αυτές, το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να αποταθεί στην αρχή ελέγχου ή στις δικαστικές αρχές προκειμένου αυτές να προβούν στους απαραίτητους ελέγχους και να επιβάλουν στον υπεύθυνο τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Η απόφαση αυτή αναγνώρισε το δικαίωμα των υποκειμένων να ζητούν από τις μηχανές αναζήτησεως να απαλείφουν από τον κατάλογο αποτελεσμάτων που εμφανίζεται μετά από αναζήτηση από τρίτα πρόσωπα πληροφοριών σχετικών με αυτά κάποιους συνδέσμους που οδηγούν σε ιστοσελίδες και στις οποίες εμπεριέχονται δεδομένα και πληροφορίες σχετικές με το υποκείμενο, όταν η επεξεργασία αυτή είναι ασύμβατη με τις επιταγές της Οδηγίας 95/46/ΕΚ. Σύμφωνα με την απόφαση, τα άρθρα 12, στοιχείο β' και 14, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της Οδηγίας 95/46/ΕΚ έχουν την έννοια ότι, προκειμένου να προστατεύονται τα δικαιώματα που προβλέπουν οι διατάξεις αυτές και εφόσον πληρούνται πράγματι οι οριζόμενες από αυτές προϋποθέσεις, ο φορέας εκμεταλλεύσεως μηχανής αναζήτησεως υποχρεούται να απαλείφει από τον κατάλογο αποτελεσμάτων, ο οποίος εμφανίζεται κατόπιν αναζήτησεως που έχει διενεργηθεί με βάση το ονοματεπώνυμο ενός προσώπου, συνδέσμους προς δημοσιευμένες από τρίτους ιστοσελίδες που περιέχουν πληροφορίες σχετικές με το πρόσωπο αυτό. Με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε ότι οι εργασίες μιας μηχανής αναζήτησεως, η οποία προβάλλει αποτελέσματα αναζήτησεως σε απάντηση αιτημάτων από χρήστες για

αναζήτηση πληροφοριών για κάποιο πρόσωπο βάσει του ονόματός του, συνιστούν επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο β΄ της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και ο φορέας εκμεταλλεύσεως της μηχανής αναζητήσεως χαρακτηρίζεται ως υπεύθυνος επεξεργασίας κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο δ΄ της Οδηγίας 95/46/ΕΚ. Η απόφαση αυτή εφαρμόζεται όσον αφορά την επεξεργασία που συνίσταται στην αναζήτηση πληροφοριών που δημοσιεύονται ή διατίθενται από τρίτους στο διαδίκτυο, στην αυτόματη ευρετηρίασή τους, στην προσωρινή τους αποθήκευση και τελικώς στην παροχή της δυνατότητας στους χρήστες του διαδικτύου να αποκτούν πρόσβαση σε μια συγκεκριμένη σειρά προτίμησης. Κατά την εν λόγω απόφαση, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με σκοπό την παροχή υπηρεσιών μιας μηχανής αναζητήσεως, όπως είναι η Google Search, η οποία εκτελείται από εταιρεία εκτός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, αλλά η οποία εταιρεία διατηρεί εγκατάσταση σε κράτος-μέλος, αποτελεί επεξεργασία που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της εγκαταστάσεως αυτής (άρθρο 4 παρ. 1 στοιχείο α΄ της Οδηγίας 95/46/ΕΚ), εφόσον η τελευταία έχει σκοπό να προωθήσει και να πουλήσει στο συγκεκριμένο κράτος-μέλος, διαφημιστικό χώρο παρεχόμενο από τη μηχανή αναζητήσεως, ο οποίος συντελεί στην κερδοφορία της μηχανής αναζητήσεως και ως εκ τούτου, ισχύει το δίκαιο της ΕΕ.

Η απόφαση του ΔΕΕ (*Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce v. Salvatore Manni* στην υπόθεση C-398/15, 09.03.2017) έκρινε ότι δεν υφίσταται κανένα δικαίωμα στη λήθη για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται στο μητρώο εταιρειών. Το Δικαστήριο αιτιολογεί την απόφασή του στο γεγονός ότι η δημοσιότητα των μητρώων των εταιριών αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ασφαλείας δικαίου στις σχέσεις μεταξύ των εταιριών και των τρίτων, καθώς και στην προστασία ιδίως των συμφερόντων των τρίτων σε σχέση με τις μετοχικές εταιρίες και τις εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, δεδομένου ότι αυτές παρέχουν ως εγγύηση έναντι των τρίτων μόνον την εταιρική τους περιουσία. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επιπλέον ότι ζητήματα για τα οποία είναι αναγκαία η γνώση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, περιλαμβανομένων στο μητρώο εταιριών, μπορούν να ανακύψουν ακόμη και πολλά έτη μετά από τη λύση μιας εταιρίας. Λαμβανομένης υπ' όψιν α) της ποικιλομορφίας των δικαιωμάτων και των νομικών σχέσεων που μπορούν να αφορούν σε μια εταιρία στην οποία εμπλέκονται πρόσωπα από διάφορα κράτη-μέλη (τούτο δε ακόμα και μετά τη λύση της) και β) των σημαντικών αποκλίσεων μεταξύ των προθεσμιών παραγραφής που προβλέπονται από τα διάφορα εθνικά δίκαια, είναι αδύνατο να προσδιοριστεί ένα ενιαίο χρονικό διάστημα μετά το οποίο να μην απαιτείται πλέον η καταχώριση των εν λόγω δεδομένων στο μητρώο και η δημοσιότητά τους. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα κράτη-μέλη δεν μπορούν να εγγυώνται στα φυσικά πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα καταχωρίζονται στο μητρώο εταιριών το δικαίωμα για διαγραφή, ορισμένο χρόνο μετά από τη λύση μιας εταιρίας, των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν.

Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν αποκλείει ότι, σε ειδικές περιπτώσεις, όταν έχει παρέλθει ένα αρκούντως μακρύ χρονικό διάστημα από τη λύση της εταιρίας, επιτακτικοί και θεμιτοί λόγοι συνδεόμενοι με τη συγκεκριμένη περίπτωση του ενδιαφερομένου μπορούν να δικαιολογούν, όλως εξαιρετικώς, να περιορίζεται η πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν εκ μέρους τρίτων που δικαιολογούν ειδικό συμφέρον να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών. Ένας τέτοιος περιορισμός προσβάσεως στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να προκύπτει από εκτίμηση κατά περίπτωση. Εναπόκειται σε κάθε κράτος-μέλος να αποφασίσει αν επιθυμεί στην έννομη τάξη του έναν τέτοιο περιορισμό της προσβάσεως αυτής.

- 97 Το ΔΕΕ (υπόθ. C-623/17, απόφ. της 06.10.2020 Προδικαστική παραπομπή – Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών – Δεδομένα κινήσεως και θέσεως – Ερμηνεία Οδηγίας 2002/58/ΕΚ υπό το πρίσμα του ΧΘΔΕΕ) έκρινε ότι τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 7, 8 και 11 του Χάρτη δεν αποτελούν απόλυτα προνόμια, αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν σε σχέση με τη λειτουργία τους εντός της κοινωνίας (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Facebook Ireland και Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, σκέψη 172).
- 98 Πράγματι, όπως προκύπτει από το άρθρο 52, παράγραφος 1 του Χάρτη, ο εν λόγω Χάρτης δέχεται περιορισμούς στην άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί προβλέπονται από τον νόμο, ότι συνάδουν με το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών και ότι, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.
- 99 Επισημαίνεται ακόμη ότι η απαίτηση να προβλέπεται από τον νόμο κάθε περιορισμός στην άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων συνεπάγεται ότι η νομική βάση που επιτρέπει την επέμβαση στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προσδιορίζει η ίδια το περιεχόμενο του περιορισμού στην άσκηση του οικείου δικαιώματος (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Facebook Ireland και Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, σκέψη 175).

3. Ελληνικά δικαστήρια

- 100 Η πλειονότητα των αποφάσεων των ελληνικών δικαστηρίων αναφέρονται στο άρθρο 9Α Σ. κυρίως σε σχέση με της αρμοδιότητες της ΑΠΔΠΧ¹⁹⁴ ή και επικουρικά σε συνδυασμό με άλλες συναφείς διατάξεις¹⁹⁵. Ο Άρειος Πάγος επικαλέστηκε το άρθρο 9Α Σ. αποφαινόμενος μη σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας την πράξη εργοδότη να επικαλεστεί και να προσκομίσει σε πολιτική δίκη ευαίσθητα δεδομένα υγείας

¹⁹⁴ ΣτΕ 3212/2003, 4241/2010.

¹⁹⁵ ΣτΕ 1616/2012.

εργαζομένου¹⁹⁶. Περαιτέρω, ο Άρειος Πάγος επικαλείται επικουρικώς το άρθρο 9Α Σ. κρίνοντας τη νομιμότητα δημοσιεύσεως φωτογραφιών¹⁹⁷.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι η διάταξη του άρθρο 9Α Σ., η οποία 101 αποσκοπεί στην κατοχύρωση των θεμελιωδών αξιών της έννομης τάξεως της δημοκρατικής πολιτείας, όπως είναι η προστασία της αξιοπρέπειας του ατόμου και η προστασία της ιδιωτικής ζωής των προσώπων, απαγορεύει στη δημοσιογραφική έρευνα δραστηριότητες, που άπτονται της επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹⁹⁸.

ΙΧ. ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΜΕ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το δικαίωμα στην προστασία προσωπικών δεδομένων δεν είναι ένα απόλυτο, 102 «τυραννικό» δικαίωμα¹⁹⁹. Τούτο επισημαίνεται emphaticά στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 679/2016/ΕΕ (ΓΚΠΔ): σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 4 του ΓΚΠΔ, το εν λόγω δικαίωμα «πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία και να σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας». Ο ΓΚΠΔ προβαίνει μάλιστα σε σταθμίσεις συμφερόντων σε επιμέρους ρυθμίσεις του²⁰⁰. Ρητούς περιορισμούς επιβάλλουν τα άρθρα 1 παρ. 3 και 85 του ΓΚΠΔ σχετικά με την ελεύθερη ροή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την ελευθερία εκφράσεως και πληροφορήσεως αντίστοιχα. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση συγκρούσεως του δικαιώματος προσωπικών δεδομένων με άλλα έννομα αγαθά και δικαιώματα, όπως είναι η προστασία της δημόσιας υγείας, η στάθμιση και η εναρμόνιση αυτών με βάση τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας είναι απαραίτητη²⁰¹. Αυτό υπαγορεύεται από την ανάγκη άρσεως των ενδεχόμενων συγκρούσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω της σταθμίσεως συμφερόντων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση²⁰². Η ανάγκη σταθμίσεως του δικαιώματος προστασίας δεδομένων είναι φανερή σε περιόδους κρίσεων, όπως λ.χ. της πανδημίας, κατά τις οποίες λαμβάνει χώρα επεξεργασία των δεδομένων (π.χ. ιχνηλάτηση επαφών των

¹⁹⁶ ΑΠ 353/2009, Πολ.

¹⁹⁷ ΑΠ 10/2011, Ποιν.

¹⁹⁸ ΣτΕ 3545/2002.

¹⁹⁹ Βλ. Χ. Ανθόπουλο, *Προσωπικά δεδομένα και δικαιώματα*, ό.π.

²⁰⁰ Βλ. διεξοδ. Ε. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, *Σταθμίσεις συμφερόντων και νομοθετικές επιλογές στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ)*, ΔΙΤΕ, 2021, σελ. 367 επ. (368).

²⁰¹ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων 679/2016/ΕΕ*, 2017, σελ. 24.

²⁰² Βλ. Α. Μάνεση, *Ατομικές Ελευθερίες α΄*, 1981, σελ. 64-65· Α. Ράϊκο, *Συνταγματικό Δίκαιο, Θεμελιώδη Δικαιώματα*, 5η έκδοση, 2018, σελ. 188.

κρουσμάτων²⁰³, ενημέρωση του πληθυσμού, καταγραφή των νοσούντων) για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αναγόμενοι κατά κύριο λόγο στην προστασία της δημόσιας υγείας²⁰⁴. Από την πρόσφατη πανδημία κατεδείχθη ότι η νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προσφέρει ένα ασφαλές νομικό οπλοστάσιο για την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων²⁰⁵.

Χ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

- 103** Από την ανωτέρω σταχυολόγηση προκύπτει ότι το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων κατοχυρώθηκε λόγω της μεγάλης διακινδυνεύσεως της αυτονομίας του ατόμου από την εισβολή των νέων τεχνολογιών στη ζωή μας. Η πρόβλεψή του σε ειδικό άρθρο φανερώνει την ιδιαίτερη αλλά και αυθύπαρκτη αξία του δικαιώματος, αλλά και τη βούληση του αναθεωρητικού νομοθέτη για την ενίσχυση της αυτονομίας και του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού του ατόμου²⁰⁶.
- 104** Είκοσι και πλέον χρόνια από τη συνταγματική αναθεώρηση και τη θετικοποίηση του δικαιώματος προστασίας προσωπικών δεδομένων αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τον κοινό νομοθέτη να ανταποκριθεί στο ύψος των περιστάσεων και να μην έρχεται δεύτερος και καταϊδρωμένος έναντι της τεχνολογίας. Η στάση του νομικού είναι κάπως αμήχανη κινούμενη «σε ένα εκκρεμές μεταξύ ελπίδας και φόβου»²⁰⁷. Αν σπεύσει να ρυθμίσει, ίσως δεν είναι σε θέση να γνωρίζει όλες τις πτυχές της. Η ρύθμιση μπορεί να μετατραπεί σε κάτι αβέβαιο, καθώς δεν θα λάβει υπ' όψιν της τις τεχνολογικές εξελίξεις-εκρήξεις που λαμβάνουν χώρα κατά το στάδιο της ρυθμίσεως²⁰⁸. Αν όμως καθυστερήσει, θα έλθει, όπως συχνά συμβαίνει, δεύτερος και καταϊδρωμένος. Εύλογα ανακύπτει το λεγόμενο "Collingridge dilemma", υπό την έννοια ότι η νομοθέτηση δεν είναι ασφαλής καθόσον το υπό ρύθμιση ζήτημα βρίσκεται εν εξελίξει. Αν όμως τελειοποιηθεί, θα έχει διεισδύσει τόσο πολύ στη ζωή μας, έτσι ώστε οι συνέπειές

²⁰³ Για την ψηφιακή ικνηλάτηση, βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Η ψηφιακή ικνηλάτηση σε περίοδο πανδημίας*, ΕφΔΔ, 2020, σελ. 236 επ.

²⁰⁴ Βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Η προστασία προσωπικών δεδομένων σε περίοδο πανδημίας*, ΤοΣ, 2019, σελ. 1081 επ.

²⁰⁵ Ibidem, σελ. 1110.

²⁰⁶ Βλ. Π. Μαντζούφα, *Συνταγματική προστασία των δικαιωμάτων στην κοινωνία της διακινδύνευσης*, 2006, σελ. 421 επ.

²⁰⁷ Βλ. Λ. Μήτρου, *Η ρύθμιση της τεχνητής νοημοσύνης*, Τα Νέα, 29.01.2022.

²⁰⁸ Βλ. Λ. Μήτρου, *Η «ρύθμιση» της Τεχνητής Νοημοσύνης ή το δίλημμα του Collingridge*, Εισήγηση σε 4η SciFY Academy 2020 με θέμα: «Τεχνητή Νοημοσύνη: Ηθική & Θεσμικό Πλαίσιο» σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος», 06.02.020, διαθέσιμο σε [link](#), σελ. 9.

του να καταστούν μη αναστρέψιμες και μη ρυθμίσιμες²⁰⁹. Εναπόκειται, λοιπόν, στον νομοθέτη να προβεί στις αναγκαίες σταθμίσεις με τόλμη, διορατικότητα, ψυχραιμία και αυτοσυγκράτηση.

²⁰⁹ Ibidem, σελ. 7.